

In dit nummer:

- 176 Ethiek van de varkenspest
D. Stellingwerf
- 176 Voor en na: 'Vervloekt hij die
een blinde misleidt...'
H. de Jong
- 177 Verantwoordelijkheid in
afhankelijkheid (1)
J.M. Mudde
- 180 Waarden-volle opvoeding
H. Algra
- 182 De akker
Jeannette Westerkamp-Stegeman
- 185 Zending: Leven bij de dag,
werken voor morgen
J. Bouma
- 187 De grondslag van onze
zekerheid (2)
P.J. van Kampen

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

**O God die op het Pinksterfeest
Uw Geest uitstort op alle vlees
En uit de hemel nederdaalt
Op alle tong en taal,**

**Stort nu in ons het goede woord
Dat wordt geloofd met het gehoor
En indaalt als een zoete wijn
Waarvan wij dronken zijn,**

Pinksterlied

bij Handelingen 2:1-13

**Dat Jood en Griek en Arabier
Uw daden horen, nu en hier,
Dat U Romein en Aziaat
In eigen taal verstaat!**

**O stormwind die ons huis vervult,
Vuur dat zich over elk verdeelt,
Maak onze eigen woorden tot
De eigen taal van God!**

Muus Jacobse

**Uit: Bijbelse gezangen
Nijkerk, 1962**

Veertiendaagse uitgave van de
gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
A. Hartkamp
Drs. P.J. van Kampen
J.J. Lakerveld
Ds. J.M. Mudde
Ds. K. Muller
Ds. W. Smouter
J. Westerkamp-Stegeman

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Telefoon: 0513-653620
Telefax: 0513-653632.

Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Onder andere(n)

A. Hartkamp,
Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn.
Telef./telefax 0172-445872.

Abonnementen en ledenadministratie

M. van Veelen-Vreugdenhil
Administratie Opbouw
Hunze 16
2911 EH Nieuwerkerk aan den IJssel
Tel. 0180-320205.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min.
f 25,- contributie op bovenstaand
gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van
abonnementen uitsluitend bij de
administratie. Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts per 31
december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot
15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 68,- per jaar of f 38,- per half jaar.
Voor studenten f 34,- per jaar.
Buitenland f 112,- per jaar of f 124,- per
luchtpost. Chequekosten buitenland: f 15,-.

Advertenties

Tarief: 68 ct. per mm. bij 45 mm. breed
(excl. 17,5% BTW).
Advertenties inzenden tot woensdag 8.30
uur, anderhalve week vóór
verschijningsdatum. Familieberichten
uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor
verschijning. Advertenties en
familieberichten rechtstreeks naar Nedag,
t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 0342-410760, fax 0342-492542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

Opbouw wordt gedrukt op
gerecycled papier.

Dit tijdschrift wordt ten behoeve van
iedereen, die niet op de gebruikelijke
manier kan lezen, uitgegeven op
geluidscassette en/of in braille
of grootletter. Informatie en opgave:
CBB, Christelijke Bibliotheek voor
Blinden en Slechtienden, Postbus 131,
3850 AC Ermelo, tel. 0341-551014.

ISSN 0030-3356

Kalender

van Ned. Geref. bijeenkomsten van
meer dan plaatselijk belang.

Opgave: telefoon 0513-653620; tele-
fax: 0513-653632; E-mail:
kmuller@epsilon.nl

- 22 mei Predikantenconferentie te
Apeldoorn; 10.00 uur
12 juni Uiterste inzenddatum Lan-
delijke Vergadering 1998
2 okt. Vrouwencontactdag te
Zwolle; info voor stands:
038-4531945
25 okt. Centrale Diaconale Confe-
rentie te Apeldoorn; onder-
werp: Kerk en gevangenen
8 nov. Zedingsnajaarsvergadering
Leerdam
7 mrt '98 Opening Landelijke Verga-
dering 1998

Opbouw-regio- correspondenten

Regio Amsterdam-Haarlem:

J. Koster, Corn. Dirkszlaan 133,
1141 XZ Monnikendam,
tel. 0299-651882

Regio Den Haag:

A. Hartkamp, Groenord 92,
2401 AG Alphen aan den Rijn,
tel. 0172-445872

Regio Noord-Nederland:

E. Kole-Mollema,
Kemphaanstraat 33,
8446 GS Heerenveen,
tel. 0513-624478

Regio Utrecht:

F. Vonk, Rietland 9,
3621 GZ Breukelen,
tel. 0346-263460

Ontvangen boekjes

Woord & Daad,

Jaarboekje 1997;

183 blz., gratis

Uitg.: St. Reform. Hulpactie Woord en Daad,
Gorinchem

Stephan de Jong,

Doordachte dwaasheid;

Godsgeloof in de moderne cultuur

126 blz., f 24,90

ISBN 9024291747

Uitg.: Kok, Kampen

Dr. P. Buitelaar,

Geloofsbevinding in de prediking;

Een speurtocht naar verantwoorde bevinding
in Hervormd-Gereformeerde preken

216 blz., f 42,90

ISBN 9023903390

Uitg.: Boekencentrum, Zoetermeer

Dr. W. Verboom,

De theologie van de Heidelbergse

Catechismus;

Twaalf thema's: de context en de latere
uitwerking

339 blz., f 49,50

ISBN 9023916654

Uitg.: Boekencentrum, Zoetermeer

Het NEDERLANDS GEREFORMEERD SEMINARIE te AMERSFOORT

Stelt de inschrijving open voor het volgen van de colleges voorbereidend op het
kandidaatsexamen Theologie.

Men kan zich aanmelden bij:

1. de Rector, ds. J. Stuij, Nesweg 1, 8267 AT Kampen, tel. 038-3388398;
2. de Secretaris van de Raad van Docenten, ds. J.J. van Es, De Reede 56, 8321
DB Urk, tel. 0527-682626.

Ter informatie kan een studiegids worden aangevraagd bij het Secretariaat van de
Stichting, Vaargeul 302, 3224 CZ Hellevoetsluis, tel. 0181-327425.

Ethiek van de varkenspest

D. Stellingwerf, Ede

Eerst heerste er nog optimisme over een snelle afloop van de varkenspestepidemie. Twee-en-een-half miljoen dode varkens verder kan daarvan geen sprake meer zijn. De pest woekert als nooit tevoren. En het einde lijkt niet in zicht. We hebben te maken met een drama voor de boer en zijn gezin, die jarenlange arbeid in één klap zien weggevaagd en hun dieren wekenlang zien lijden in te krappe hokken. Een drama ook voor het dier, dat wekenlang hutje mutje is gehuisvest en vervolgens en masse wordt "geruimd". En "geruimd" staat dan voor massaslachting en massavernietiging. Wat staat die huidige praktijk mijlen veraf van het beeld van de rentmeester, dat we in de christelijke traditie gebruiken voor het beheer van de in bruikleen gekregen schepping. Je vraagt je, bij het zien van de huidige vernietigingsmachinerie, beschaamd af: wat hebben wij er van gemaakt?

Fokken voor de vernietiging

In de landbouwsector en in de politiek wordt vooral over de korte-termijn-aanpak van de varkenspest gesproken. Ook over de lange termijn wordt veel gesproken. Het spreken over de periode van de eerstvolgende vier/vijf maanden is aanzienlijk minder populair. Die discussie smooit al snel in bedrijfs-economische en foktechnische bezwaren. Al met al komt men aan de ethische aspecten vrijwel niet toe. En toch staan we voor voluit ethische dilemma's en keuzen. Deze hangen onlosmakelijk samen met de vertech-nisering van de dierlijke voortplanting en de industrialisering van de varkenshouderij. Het is ten hemel schreiend dat we in de huidige situatie in veel gevallen fokken voor de vernietiging. Want dat is wat er gebeurt wanneer

zelfs pasgeboren biggen vernietigd worden. Natuurlijk moet er een oplossing voor het ruimteprobleem worden gevonden, maar is het ethisch nog verantwoord om enerzijds alle zeugen in de betreffende gebieden te blijven insemineren en biggen geboren te laten worden, terwijl op het zelfde moment evenzovele biggen weer worden afgemaakt en vernietigd? Ik ben van mening dat dit ethisch niet verantwoord is en dat de beleidsmakers zich niet zouden mogen beperken tot de noodzakelijke korte-termijn-maatregelen of tot de nog te voeren lange-termijn-discussie. Er is in deze situatie voldoende reden voor een tijdelijk en/of gedeeltelijk en dus beperkt fok-

Er is voldoende reden voor een beperkt fokverbod

verbod. Tijdelijk, omdat het alleen zou behoeven te gelden gedurende de periode dat sprake is van een epidemie. En gedeeltelijk, omdat een fokverbod natuurlijk alleen zou hoeven gelden in die gebieden waarin een vervoersverbod van kracht is. Bij een gedeeltelijk fokverbod kan ook worden gedacht aan de mogelijkheid dat slechts een gedeelte, b.v. de helft, van het aantal zeugen op een bepaald bedrijf jongen zou mogen krijgen. Op die manier kan een bedrijf fokcapaciteit behouden, valt er na vier maanden of aan het eind van de epidemie niet een geheel gat in de fokcyclus en wordt tijdens de epidemie op de bedrijven letterlijk de nodige ruimte gecreëerd voor de aanwezige varkens. Tijdens langer durende epidemieën kan op deze manier het probleem na een aantal maanden tenminste worden gehalveerd. Boeren zouden voor de niet geboren biggen een extra premie moeten krijgen. Het voeren, opkopen en vernietigen van miljoenen dieren kost tenslotte óók geld.

Nog even wachten

Uiteraard onderken ik dat pas vier maanden na de introductie van welk fokverbod dan ook er geen of minder biggen zouden worden geboren. Keu-

zes in dezen zijn altijd arbitrair en berusten o.a. op de verwachting dat het misschien over een of twee maanden wel beter is. Maar nu minister Van Aartsen verwacht dat de epidemie minstens tot september zal duren, klemmt de vraag wanneer de tijd dan wel rijp is. Gezien de huidige situatie had een tijdelijk en/of gedeeltelijk fokverbod mijns inziens een rol moeten spelen bij de oplossing van de crisis.

Wat in deze omstandigheden in ieder geval geregeld had moeten worden, dat is een mogelijkheid voor boeren om **vrijwillig** voor een fokstop te kiezen. De regels dwingen de boer nu mee te gaan in het "produceren voor de vernietiging". Tenslotte had de minister binnen de EU veel krachtiger moeten pleiten voor de mogelijkheid om alle gezonde dieren die nu worden vernietigd, op de normale wijze te slachten en voor consumptie beschikbaar te houden. N.B. circa 90% van alle afgemaakte dieren is kerngezond en wordt slechts afgemaakt en vernietigd om plaats te maken voor nieuwe biggen!

Dick Stellingwerf is lid van de RPF-Tweede Kamerfractie

Voor en na

'Vervloekt hij die een blinde misleidt...'

Deuteronomium 27 : 18

Ieder die luistert wens ik Gods genade toe!

Ik ga u iets uit de praktijk van het gemeentelven vertellen en daarvoor ga ik u eerst iets voorlezen uit ons kerkblad. Ik schreef in het laatste nummer: „Regelmatig hoor ik van inbraak en diefstal bij deze of gene in de gemeente. Het wordt er niet veiliger op in onze wereld en in onze woonplaats. Boeven die in je huis geweest zijn en aan je spullen gezeten hebben – het is een ingrijpend gebeuren, een ernstige aantasting van je privacy. En helemaal schrijnend is het wanneer een invalide hiermee gekonfronteerd wordt, zoals onze hoogbejaarde zuster die in het dat-en-dat huis overkwam. Wat voor een hufter ben je eigenlijk als je een blinde durft te bestellen? Wat zegt het Woord ook al weer? 'Vervloekt is hij die een blinde misleidt. En het gehele volk zal zeggen: Amen!' (Deuteronomium 27 : 18). Inderdaad en namens u allen: AMEN!, dat zal waar en zeker zijn! – om geen krachtiger taal te gebruiken.”

Je kunt aan dit stukje merken dat ik behoorlijk boos was over dat mispelijke gebeuren van die diefstal. De verontwaardiging spat ervan af. En is het niet ook een bijzonder lage streek? Later sprak ik iemand van de politie die mij vertelde dat de dief gevonden was. Gelukkig een insluiper van buiten en niet iemand van het personeel. Een jongen nog maar van zestien jaartjes oud. Weet u, dominee, zei de politiemann, toen ik met de kennis van wie de dader was uw stukje in het blaadje las, vond ik het toch wel wat zwaar wat u schreef: Vervloekt hij die... En inderdaad, ik sloeg toen de ogen neer, want ik was dat helemaal met hem eens. Maar hoe gaat dat, nietwaar?

Je lucht je verontwaardiging over iets, zonder te weten op wiens hoofd die verontwaardiging moet neerkomen. Maar ken je dan dat hoofd, ja, dan wil het met die verontwaardiging ook niet meer zo vloten. Je weet dan van de persoon en zijn omstandigheden en je deinst terug.

Later liep ik er nog wat over na te piekeren. Een beetje balend ook. Was ik niet te fel uit mijn slof geschoten? Opeens herinnerde ik mij een tekst, waar ik in vroeger jaren ook al eens tegenop gelopen was en die bij mij toen soortgelijke gevoelens opriep. Ik heb ook die tekst met u gelezen. Uit het boek van de Spreuken waar de Wijsheid in het eerste hoofdstuk zegt: 'Omdat gij weigerdet toen ik riep, niemand acht gaf toen ik mijn hand uitstreckte, gij al mijn raadgevingen in de wind sloegt en mijn vermaning niet wilt, daarom zal ik ook lachen om uw verderf, ik zal spotten wanneer uw verschrikking komen zal... Dan zullen zij tot mij roepen, maar ik zal niet antwoorden, zij zullen mij zoeken, maar mij niet vinden' (Spr. 1:24-28). Dat klinkt vrij hard, nietwaar? Vooral als je bedenkt dat als de Wijsheid spreekt het volgens de bijbel zo is dat je de stem van God hoort. Maar herkennen wij hier de stem van God? Is er bij Hem leedvermaak, dat Hij lacht wanneer de mens in de piepzak zit? Dat puzzelde mij toen. Maar let op: Na dat gesprekje met die politiemann had ik ineens de oplossing. Hé, dit wordt als bedreiging gezegd, begreep ik. Dat wil zeggen in een situatie waarin je nog niet weet op wie dit gaat slaan. Is dat wel bekend, dat wil zeggen: Is er iemand die zich daadwerkelijk in de nesten gewerkt heeft, dan wordt de toon anders, dan wordt er uit een ander vaatje getapt. Want ga het maar na: Er wordt in de Schrift wel gewaarschuwd dat God lachend ter zijde zal staan als je al zijn goede raadgevingen in de wind slaat, maar ik daag u uit om mij één plaats in de bijbel te noemen waar dat nu ook werkelijk zo

gebeurt. Het tegendeel is waar. Als het zover gekomen is dat een mens of een volk de goddelijke wijsheid aan zijn laars heeft gelapt, dan zie je veel eer dit gebeuren dat God daarop met deernis, met innerlijke ontferming en barmhartigheid reageert.

Die omslag van stemming, daar gaat het me nu om. Dat je briesend van verontwaardiging over een minne streek waarvan je gehoord hebt, in staat bent een vloek over de dader uit te spreken. Maar dat dat niet meer zo wil als je de dader kent en je je van de verzachtende omstandigheden die hij meebrengt (de jeugdige leeftijd, bijvoorbeeld) op de hoogte gesteld hebt. Zonder dat je van het één of van het ander kunt zeggen dat het fout is. Of dat God de mens in geval van ongehoorzaamheid met de zwaarste straffen bedreigt, maar dat als die ongehoorzaamheid dan een feit wordt, de soep toch niet zo heet gegeten wordt als ze werd opgediend. Wordt dat ook uit het optreden van de profeten in Israël niet heel duidelijk? Wat een verschil, nietwaar, tussen de verkondiging van die godsmannen vóórdat en nadat de ramp van de ballingschap was ingetreden! Verontwaardiging vóór en mededogen na de zonde.

Nu zijn er vandaag mensen die zeggen dat het met de hel ook zo zit. Inderdaad valt niet te ontkennen, hoor je ze dan, dat de bijbel het over het helle vuur heeft. Niet alleen in het Oude Testament gebeurt dat, maar ook in het Nieuwe. De Here Jezus zelf is er het duidelijkste voorbeeld van. Hij heeft het er meer over dan bijvoorbeeld Paulus. (Dat zou je niet zeggen, maar het is wel zo!) Maar, zeggen ze dan verder, dat spreken over hel en verdoemenis, dat is enkel dreigend, dat is alleen maar waarschuwend bedoeld. Want als het zover is dan deinst God voor die eigen woorden van Hem terug. Dan kan Hij het niet over zich verkrijgen ze waar te maken. Ach, nee toch?, zegt Hij dan, zoals die politiemann dat deed bij het lezen van

mijn stukje, wetende wie het was die de blinde mevrouw bestolen had. Ach, nee toch? Dat is toch veel te erg? De helse straf dus als enkel waarschuwing. Wel, dat is een zeer aantrekkelijke gedachte, natuurlijk. Als dat eens waar was... Zou u daar bezwaar tegen maken? Ik niet.. Toch durf ik er niet mee aan te komen. Weet u, wij kunnen zo iets wel eens denken, maar zeker weten doen wij het niet. Een woord van die strekking kan ik in de bijbel nergens vinden. En dat is voor een christen toch beslissend bij zulke belangrijke zaken. U zou er dus een groot risico mee lopen als u op dit kompas ging varen.

En waarom zou u dat risico eigenlijk nemen? We weten toch nu al dat God genadig is en dat Hij de zondaar die met berouw tot Hem komt, gaarne vergeeft? U hebt toch meer aan een God die nu zeker vergeeft dan aan een God die *straks misschien* vergeeft? Neem geen risico's maar laat u in het heden met God verzoenen! O zeker, wanneer straks aan het eind gaat blijken dat God alles door de vingers ziet, dan zult u mij niet horen zeggen: Wat jammer nou! Maar wat, als Hij dat niet zegt? We moeten daar maar niet teveel over spekuleren. We leven in het heden. En wat het heden betreft kunnen we met volstrekte zekerheid zeggen dat God zijn hand over zijn hart strijkt, zodra Hij ziet en zodra wij berouwvol inzien dat wij door eigen schuld in de penarie gekomen zijn. Alle dreigwoorden waarmee Hij van te voren zulke situaties heeft willen voorkomen, is Hij dan vergeten en één gedachte overheerst bij Hem: Hoe kan ik deze verongelukte mens helpen, redden? 'Gedachten des vredes en niet ten kwade koester Ik over u', zegt een profeet (Jeremia 29 : 11). Ja, dank zij Jezus Christus en zijn offer op Golgota weten wij met volkomen zekerheid dat het in het heden der genade zo toegaat. Dat de barmhartigheid bij God dan roemt tegen het oordeel. Gedachten des vredes – die zend ik daarom ook uit naar die stellende knaap, nu ik weet dat het nog maar een bedremmeld jochie van zestien is. En tegelijk zou ik met die vloek van Deuteronomium 27 iedereen van dergelijke gemene streken willen terughouden. Zo is er voor de verontwaardiging en voor de ontferming beide plaats.

H. de Jong, Zeist

* Deze preek of toespraak (u mag kiezen) hield ik in het Lorentz-ziekenhuis te Zeist op 23 februari jl.

Verantwoordelijkheid in afhankelijkheid (1)

Over de omgang met de bijbelse voorschriften

J.M. Mudde, Enschede

Eén van de meest opvallende kanten aan het vraagstuk van de man-vrouw verhouding vind ik al lange tijd, dat de wijze waarop mannen en vrouwen in onze kerken met elkaar omgaan, niet spoort met de voorschriften van het Nieuwe Testament. Onze onderlinge omgang wordt in het geheel niet bepaald door de rangorde en de gezagsverhouding die doorklinken in de woorden 'hoofd' en 'onderdanigheid'. Wij trekken in en buiten het huwelijk als gelijkwaardige partners op, met en – soms – tegenover elkaar. En in plaats dat er allerlei alarmbelletjes gaan rinkelen, constateer ik, dat die gelijkwaardige omgang tussen man en vrouw in dankbaarheid beleefd wordt, met een volstrekt rein geweten en als een gave van God. Het is dit opmerkelijke gegeven, dat mij al eerder de vragen deed stellen: 'Hoe komen we met deze botsing tussen bijbelse gegevens en levenspraktijk klaar, in het licht van de Bijbel?'¹ En: Welke ruimte mag er in Christus zijn voor de man-vrouw verhouding, zoals wij die beleven, ondanks de vermaningen in de Schrift?

Op deze kernvragen hoop ik in een paar artikelen in te gaan. De man-vrouw verhouding laat ik daarbij even voor wat ze is, omdat we deze kernvragen pas goed kunnen beantwoorden, als we het blikveld verbreden en ook andere Schriftgegevens bij de bezinning betrekken. In dit artikel wil ik n.a.v. een tweetal waarnemingen wijzen op de grote verantwoordelijkheid die wij voor inrichting van het kerkelijke en christelijke leven van de HERE hebben gekregen.

Een eerste waarneming

Een eerste waarneming is, dat de bij-

belse voorschriften nooit klakkeloos en gedachteloos zijn toegepast op het christelijke en kerkelijke leven. Eeuwenlang al worden deze voorschriften aangepast aan de bestaande zeden en gewoonten, of ingepast in een door onze vaders op de Schrift gewonnen theologisch raamwerk. Hoewel de meeste voorbeelden wel bekend zijn, wil ik er toch nog een aantal op een rijtje zetten, zonder naar compleetheid te streven. Hierbij beperk ik me tot voorbeelden uit het Nieuwe Testament. Het doortrekken van de lijnen van de oudtestamentische voorschriften naar het heden immers is een vraagstuk op zich. Daarbij komt, dat het Nieuwe Testament het voorlopige eind- en hoogtepunt van de openbaringsgeschiedenis is. Dan zou je verwachten, dat ons niets anders te doen staat dan rechtstreeks in praktijk te brengen wat daar voorgeschreven staat. Toch blijkt alles een slag complexer te liggen.

In onbruik geraakt

Ten eerste zijn er nogal wat concrete gebruiken en voorschriften, die wij zo niet meer in praktijk (kunnen) brengen. Om wat gebruiken aan te stippen (meer dan dat doe ik niet):

- Uit Hand.1:26 blijkt, dat beslissingen genomen konden worden door het werpen van het lot.
- Uit Hand.18:18 blijkt, dat Paulus vertrouwd was met het afleggen en betalen van geloften.
- Ook bestond de praktijk van het vasten (Hand.13:2,3; 14:23).
- Uit 1 Cor.7:36v blijkt, dat het aan een vader was, om te beslissen of zijn dochter mocht trouwen. Opmerkelijk overigens, dat over de zoon niet gerept wordt ...
- Uit Hand.2:42 en 46 en 1 Cor.11:20v kan opgemaakt worden, dat de gemeente elke samenkomst de maaltijd des HEREN hield.
- In 1 Cor.15:29 stuiten we op het merkwaardige verschijnsel van het je laten dopen voor de doden.
- In 1 Tim.5 geeft Paulus regels voor 'het ambt van de weduwe', dat wij niet meer kennen.

– Uit 1 Tim.2:8 blijkt, dat mannen hebben te bidden met opheffing van heilige handen.

Nu zijn dit gebruiken waarvan je kunt zeggen: Andere tijden, andere zeden. Het geval echter wil, dat er ook voorschriften zijn, die wij zo niet meer in praktijk brengen. Om opnieuw wat te noemen:

– In 1 Cor.7 vinden we tal van adviezen m.b.t. het huwelijk, waaraan wij ons niet plegen te houden. Zo raadt Paulus de ongehuwden aan ongehuwd te blijven, tenzij ze dat niet kunnen opbrengen.

– In 1 Cor.11:10 schrijft de apostel: 'Daarom moet de vrouw een macht op haar hoofd hebben, vanwege de engelen'.

– In 1 Cor.14 vinden we een reeks voorschriften betreffende de eredienst, m.n. het spreken in tongen en het profeteren, waaraan wij ons niet plegen te houden. In dit hoofdstuk valt ook te lezen, dat vrouwen in de gemeente hebben te zwijgen. Een vermaning die door ons evenmin in praktijk gebracht wordt.

– In o.a. 1 Cor.16:20 lezen we dat de broeders in de gemeente elkaar hebben te groeten met een heilige kus.

– Uit 1 Tim.2:15, 4:14 en Tit.2:5 blijkt dat de vrouw primair huisvrouw heeft te zijn.

– Heb.6:2 spreekt van een leer van dopen en oplegging der handen. Wij leggen ook wel de handen op, iedere kerkdienst zelfs, maar uit nader onderzoek blijkt, dat de rol van de handoplegging in de Schrift niet hetzelfde is als bij ons.

– In Jak.5:14vv lezen we dat oudsten de zieken te zalven hebben.

Vertaalslag

Nu is deze waarneming niet nieuw. Vele anderen hebben gegevens als deze gesignaleerd en erop gereageerd. Zo zijn er die zeggen: Zie je wel, we doen het al eeuwenlang helemaal verkeerd in de kerk. Er zijn vele punten waarop we ons moeten bekeken. Terug naar de vroege kerk! Een andere reactie is: Zie je wel, het beroep op de Schrift is ontaard in pure willekeur. 'Bijbelgetrouw' is een pretentie die in de praktijk niet waargemaakt kan worden. Je kunt de Bijbel niet als richtsnoer voor het leven gebruiken. In geen van beide reacties kan ik me vinden, om redenen waarop ik nu vanwege gebrek aan ruimte niet dieper kan ingaan.

Een benadering, waarbij ik me veel meer thuis voel, is die van de – wat met een modieus woord wel genoemd

wordt – 'vertaalslag'. Die houdt in, dat, ook als we een voorschrift door bijv. de culturele afstand tussen toen en nu niet letterlijk kunnen toepassen, we moeten proberen hetgeen toen bedoeld werd te vertalen in hetgeen dat nu betekent. Van de begroeting met een heilige kus en het bidden met opheffing van heilige handen zou je kunnen zeggen, dat de vorm per cultuur veranderen kan, maar dat de

De bijbelse voorschriften zijn nóóit klakkeloos toegepast

inhoud van de vermaning gelijk blijft. Iets van de heilige kus zou bijv. teruggevonden kunnen worden in de hartelijke begroeting op zondagmorgen, als we elkaar in de kerk ontmoeten.

Toch is ook hiermee het laatste woord niet gesproken. Een vertaalslag is bij nogal wat belangrijke voorschriften namelijk niet mogelijk. Welke vertaalslag bijvoorbeeld maken wij met de leer van oplegging der handen? Welke vertaalslag heeft er plaatsgevonden met alle voorschriften van 1 Cor.14? We ontkomen m.i. niet aan de conclusie, dat er binnen het Nieuwe Testament voorschriften zijn, die binnen ons christelijke en kerkelijke leven gewoon geen plaats hebben gekregen! Maar mag dat, kan dat wel?

Een tweede waarneming

Voordat ik hierop inga, wil ik echter een andere waarneming ter sprake brengen, die m.i. met de bovenstaande in verband gebracht moet worden. Het is een bekend gegeven, dat de Heilige Schriften dikwijls niet helpen om tot een eensluidende conclusie te komen in de zin van 'zus of zo moeten we handelen'. Daar zijn verschillende redenen voor. Enerzijds wijzen de Schriftgegevens dikwijls niet eenduidig in één bepaalde richting. Neem de verkiezing van ambtsdragers. Geen onbelangrijk punt: hoe vindt de gemeente van Christus ambtsdragers, die namens Hem de zorg voor de gemeente dragen? Wij hebben daarvoor een procedure ontwikkeld (kerkordelijk en confessioneel vastgelegd), van talstelling, verkiezing en van aftreden na vier jaar. Maar hoe ging het in de Schriften? In Hand. 1 werpt men het lot, nadat een tweetal mannen 'op tal zijn gezet'. In Hand. 6 lezen we dat de gemeente een zevental broeders aan-

wijst, die vervolgens aangesteld worden. (Geen tweetallen!) In Hand. 9 lezen we, dat de apostel Paulus 'gewoon' door de HERE Jezus zelf in de kraag wordt gevat en buiten enige inspraak van de Twaalfen om tot apostel wordt aangesteld. Dat zou de paus vermoedelijk niet pikken.... Soms ook werden broeders tot een bepaalde taak verkozen middels een bijzonder profetenwoord. Zie Hand. 13:2 en 1 Tim. 4:14. Iemand kon naar het ambt 'solliciteren' en vervolgens aangesteld worden, als hij over de vereiste kwaliteiten beschikte (1 Tim. 3:1). Of ervoor aangesteld worden, door Paulus of een andere kerkleider (Tit.1:5). Op maar liefst zes verschillende manieren kon men tot het ambt geroepen worden! Wij hebben gekozen voor een procedure, die het midden houdt tussen Hand. 1 en 6, en zelfs dat niet helemaal. Terzijde, van een ambtstermijn lezen we in de Schriften al helemaal niet! Nu heb ik geen enkele behoefte om deze procedure aan te vechten, ik denk zelfs dat er hele goede argumenten voor zijn, al geloof ik wel dat de verscheidenheid aan bijbelse gegevens ons voorzichtig moet maken om ons al te verbeten in één procedure vast te bijten. Waar het me in dit verband om gaat, is, dat de bijbelse gegevens niet eenduidig in een bepaalde richting wijzen. Anderzijds bieden de Schriften vaak onvoldoende informatie om met zekerheid te zeggen: Zus of zo moeten we het christelijke leven ordenen. Dat geldt voor zoveel onderwerpen. Mogen kinderen aan het avondmaal? Hoe vaak moet de gemeente samenkomen? Hoe vaak het avondmaal vieren? Hoe zit het met de bediening van het Woord door zusters (ze mogen immers wel profeteren)? De sabbat is afgeschaft, maar, met welke gevolgen? Om maar een hele kleine greep te doen. Allemaal vragen waarmee het niet gaat als met het oude muziekprogramma 'U vraagt, wij draaien ...'.

Plussen en minnen ...

Toch moeten er regelingen getroffen worden, want zonder ordeningen kan het leven niet.... En hoe pakken we dat aan? We gaan met elkaar aan de slag. 'Wij', de vroege kerk, de vaders, wij in deze tijd. Met de Bijbel open – ook als directe Schriftgegevens ontbreken – en met gevouwen handen. We gaan met elkaar zoeken naar wijsheid. We zetten tal van gegevens op een rijtje, keuren de argumenten, doen voorstellen, verwerpen voorstellen, tasten de tijd waarin wij leven en de

omstandigheden af, plussen en minnen en nemen tenslotte een beslissing. Zus gaan we het doen, zo gaan we het doen, en we geloven dat de HERE ons deze weg wijst. En zonder dat we het beseffen zijn we – biddend werkend met de Schrift, dat zondermeer – bezig in alle afhankelijkheid onze eigen verantwoordelijkheid te nemen. We kunnen niet anders... En dan bedenken onze vaders een procedure voor de verkiezing van ambtsdragers en voor het beroepen van een predikant, die zó niet uit de Schrift komt weglopen, die ook niet volmaakt is en in sommige situaties zelfs niet voldoet, maar die wel heel wijs is en nog altijd staat als een huis. En dan staat het ons –gelet op de Schriftgegevens – vrij om kinderen tot de maaltijd des HEREN toe te laten, maar voeren we desondanks een pleidooi om dat niet te doen, omdat in de trits doop-belijdenis-avondmaal een aantal andere Schriftgegevens prachtig tot hun recht komen.³ Royaal mag je van dergelijke ordeningen zeggen dat ze bijbels zijn, zolang je dat niet in de biblicistische, ik bedoel de tekst-plukkerige betekenis van het woord gebruikt.

Standpuntbepaling

Totnogtoe heb ik een tweetal waarnemingen gedaan. De eerste is, dat er een behoorlijk aantal bijbelse voorschriften is, dat wij zó niet in praktijk brengen. De tweede, dat er nogal wat belangrijke zaken in het christelijke en kerkelijke leven zijn, waarvoor de Bijbel geen voorschriften bevat, zodat wij wel de weg van het samen zoeken naar wijsheid moeten gaan. Op het eerste gezicht lijken deze twee

Wij mogen ... in Christus subjectief bezig zijn ...

waarnemingen misschien niet zo heel veel met elkaar te maken te hebben, maar naar mijn stellige overtuiging moeten we ze met elkaar in verband brengen. De tweede waarneming bevat m.i. de sleutel voor de omgang met de eerste. Uit de tweede waarneming blijkt, dat de HERE ons in allerlei belangrijke aangelegenheden een grote verantwoordelijkheid gegeven heeft. Hij heeft ons heel veel in 'eigen' beheer gegeven, wij mogen 'subjectief' bezig zijn, in Christus subjectief bezig zijn. Niet als losse individuen, maar samen, als gemeenschap der

heiligen. Wij zijn geroepen om in afhankelijkheid van God onze eigen verantwoordelijkheid te dragen. Hiervan kunnen we m.i. iets leren voor onze omgang met de concrete voorschriften in het Nieuwe Testament. Gelet op de grote verantwoordelijkheid – en vrijheid! – die we in talloze belangrijke aangelegenheden gekregen hebben, kan ik me niet voorstellen dat we opeens van die verantwoordelijkheid ontslagen worden, omdat er in de Schrift een concreet voorschrift te vinden is. Dat hoeven we – o.g.v. een bepaalde opvatting omtrent het Schriftgezag – niet klakkeloos toe te passen, omdat het hele Nieuwe Testament ons er juist bij bepaalt, dat wij niet alleen afhankelijke, maar ook verantwoordelijke mensen zijn. Met deze laatste zinnen heb ik aangegeven op welk spoor we m.i. door de HERE Zelf worden gezet, daar waar het de omgang met sommige bijbelse voorschriften betreft. Niet op het spoor van het biblicisme, nog veel minder op een spoor waarbij de Bijbel gesloten blijft, maar op het spoor van het door-dachte beroep op de Schrift waarbij christenen samen naar wijsheid zoeken en o.g.v. van goede argumenten, geestelijke en afgebeden argumenten, hun beslissingen nemen. D.V. over twee weken hoop ik in dit spoor verder te denken.

Noten

- 1 Opbouw, 40e jrg. nr.23, pg. 436.
- 2 Opbouw, 39e jrg. nr.12, pg. 226, in een artikel waarin ik reageer op br. J.C. Plooy. Vorig jaar heeft br. Plooy n.a.v. de discussie die we hadden een drietal artikelen in Opbouw geschreven (40e jrg. no. 15-17) waarin hij uitvoerig ingaat op de vraag 'Hoe lezen wij de Schrift?'. Hoewel de artikelen die ik hoop te schrijven geen reactie op br. Plooy is – daarvoor liggen onze standpunten m.i. te dicht bij elkaar! – is zijn inbreng wel een stimulans voor mij geweest om verder over deze materie door te denken.
- 3 Zie mijn artikel 'Kinderen aan het avondmaal?', Opbouw 39e jrg. nr. 1.

Terloops

Nogmaals: hervormden over afgescheidenen

De in de vorige 'terloops' aangehaalde brief d.d. 10 oktober 1835 van het Classicaal Bestuur Bommel aan de betreffende minister bevat ook gegevens over de omstreeks die tijd aantallen afgescheidenen in verschillende dorpen. Hierbij moet worden opgemerkt, dat die aantallen niet altijd kloppen met de gegevens uit de ledenregisters.

De schrijver van de brief begint met Gameren, waar volgens hem in oktober 1835 25 afgescheidenen waren 'behalve de kinderen, waarvan de ouders, of ook alleen de vader, verzocht hebben derzelver namen uit het doopboek te schrappen'. Hierbij wordt verteld, dat onder deze mensen 2 of 3 goede landeigenaren waren, waarvan vroeger één ouderling en kerkvoogd was, terwijl 2 anderen in het verleden diakenen waren. Behalve de landeigenaren waren de afgescheidenen 'kleine boertjes of arbeiders'. In Nieuwaal bij Gameren hadden zich 8 lidmaten afgescheiden, alsmede 6 die geen lidmaat waren. Allen moesten door handenarbeid hun brood verdienen, 'waarvan echter sommigen door eene meerdere Bijbelkennis en door eene zekere bespreektheid eenige invloed op anderen schijnen te hebben'. Over Zuilichem wordt gezegd, dat er 7 lidmaten waren, die zich hebben afgescheiden, waarvan er 4 tot hetzelfde huishouden behoorden. Dit gezin behoorde 'tot één der ge goedste en aanzienlijkste der gemeente'. De man was vroeger o.a. ouderling en kerkvoogd. De overigen behoorden 'tot den stand van geringe arbeiders'. Verder wordt van hen gezegd, dat 'van hunnen invloed op anderen niet veel te vreezen zal zijn, daar zij in geen bijzondere achting of aanzien staan'.

In Vuren was 'het getal der Separisten tot 32 geklommen, op welke hoogte het, zooals men ons berigt, het denklijk wel blijven zal, daar er in de laatste twee maanden geen zijn bijgekomen'. Over de godsdienstige kennis van de afgescheidenen schrijft de classicale correspondent, dat die over het algemeen 'op eenen lagen trap staat'. Ik denk, dat hij daarin voor een groot deel gelijk had. Hij wijst o.a. op:

'... onkunde, vooroordeel, verkeerde toepassing der heil. Schrift en mystieke denkbeelden zijn bij de meesten hunner op te merken, die alzoo gemakkelijk door allerlei wind van leering omgevoerd, of door zich zelf zoekende leeraars verleid worden.'

Over de afgescheiden dominee Scholte wordt in de brief nog gezegd, dat hij niet ophoudt 'op allerlei wijze in de gemeenten te woelen...'

De Afscheiding in de Bommelerwaard is, ondanks fouten van mensen, van grote invloed geweest op het kerkelijk leven in de Bommelerwaard en daarbuiten. Een merkwaardige ontwikkeling is, dat de zg. 'mystieke geest' tientallen jaren later is 'overgeslagen' van de gereformeerde kerken naar de hervormde kerken.

P.C. van Wijk, Zaltbommel

Waarden-volle opvoeding

H. Algra, Den Helder

Wie in onze tijd de menselijkheid centraal wil stellen, moet zich bijna als dissident opstellen. Onze tijd versnelt, de samenleving valt uit elkaar ('fragmentariserend'), er is sprake van individualisering, we hebben weinig tijd meer voor elkaar. Er is nauwelijks ruimte om ons te bezinnen op zingevingsvragen. Daarom is een klein moreel beraad op zijn plaats.

Aldus drs. Jacques de Bruyn, voorzitter van de VCPB (1). Nu zal een club van pedagogen zich altijd moeten bezinnen op vragen naar het 'waarom' van de opvoeding. Wat is de zin van ons handelen, wat geven we de kinderen mee? Maar juist in een periode waarin in de samenleving weinig tijd is voor zingevingsvragen, zal er extra tijd moeten worden ingeruimd voor vragen naar de zin achter ons pedagogisch doen en laten. De sfeervolle woonkamer van 'Abri' in Utrecht vormde een dag lang het decor voor de ontmoeting tussen een 30-tal pedagogen en mensen uit het onderwijs. De opkomst viel tegen, maar de inhoud van de dag was er niet minder om.

Hoe geven we de jongeren iets mee?

Eerst werden de pedagogen zelf aan de tand gevoeld. Wat zijn voor jou belangrijke waarden? Dat waren bijvoorbeeld: respect, blijdschap, kunnen zijn wie je bent. Maar hoe geef je die waarden dan mee? Een bloemlezing: uit onderzoek blijkt dat het *bevestigend omgaan* van groot belang is. Als iemand niet het gevoel heeft dat hij er mag zijn, wordt het erg moeilijk om lief te hebben. Fantasie, gevoel voor schoonheid, is ook een belangrijk thema. Het is een verwaarloosd terrein binnen de opvoeding; toch zijn veel jongeren bezig met vragen over wat mooi is. Eerlijkheid: ook een centraal thema. Eerlijk zijn naar jezelf, naar je naasten, naar God: dan wordt het leven goed. Maar hoe leg je dat uit aan een puber?

Kritiek op het onderwijs

De opmerkingen van Ton Senf (zie het kader) vormden de aanzet voor een discussie over het onderwijs. Werkt het huidige onderwijs-systeem niet *infantiliserend*: houdt het de leerlingen niet

kunstmatig 'kinderachtig'? En hoe komt dat dan? Vermoedelijk ook doordat zowel leerlingen als docenten opgaan in de massa. Er is geen ruimte meer voor de persoonlijke relatie. En juist dat individu is, zo zagen we bij Senf, wél aanspreekbaar. De hervormingen van het Ministerie richten zich op de *effectiviteit* van het onderwijs. Men dacht dat een grote school effectiever zou zijn. Inderdaad kunnen we niet ontkennen dat er betere prestaties mogelijk zijn. Dat gaat echter ten koste van het emotionele en het morele aspect, van het elkaar kunnen aanspreken. De winst in het systeem leidt tot verlies aan morele waarden. *"De kaalslag vanuit Zoetermeer leidt tot grote gaten in de morele opvoeding. Die schade valt nauwelijks in geld uit te drukken"*, aldus één van de deelnemers aan de discussie.

Checklist voor moraliteit

Indrukwekkend was een lezing van Dr. L.J.H. van Spengler, voormalig adviseur van de Minister-President. Van Spengler kwam op latere leeftijd met het christelijk geloof in aanraking. Hij maakt zich zorgen over de maatschappelijke ontwikkelingen, maar hij verbaast zich evenzeer over de houding van de kerken. Ook bij hem zou-

den we (net als tijdens de Ontmoetingsdag) het thema *'Going Titanic first Class'* kunnen noemen. De samenleving staat in brand, maar in de kerk heeft men het over heel andere dingen. "Als je daar over nadent, ga je je zorgen maken," aldus Van Spengler. "Bezoek maar eens een willekeurig verpleeghuis in Amsterdam. Daar worden mensen verzorgd die een heel jaar geen bezoek krijgen. *"Heer, er is niemand die naar mij omziet."* Je wordt bepaald niet vrolijk van deze situatie, maar hoe blijf je toch nog optimistisch? Hoe vorm je in deze tijd nieuwe waarden? *Door er over te communiceren!* Door je je geloof bewust te zijn, kun je richting geven aan je gedrag en kun je prioriteiten stellen. In onze waarden openbaart zich iets wat buiten ons is.

Checklist

Hoe kun je nu aan die waarden toekomen? Van Spengler had voor zichzelf een *checklist* gemaakt.

1. Kijk naar je eigen gedrag. Niet eindeloos doorgaan met handelen, maar ook even stil staan en oog hebben voor waar je mee bezig bent. Oude waarden kunnen zo soms in een nieuw jasje terug komen. Bijvoorbeeld: vroeger zorgde de zuinigheid voor milieu-ver-

Meneer, dat kan toch niet?

Ton Senf, directeur van de Stichting Christelijk Studiecentrum ICS en daarnaast werkzaam op een scholengemeenschap in Amsterdam-Noord, liet een kilometerteller zien van een fiets. De teller had het begeven om 10.07 uur. Dat was in de pauze. Een leerling had er een aansteker onder gehouden; de bedrading was gesmolten, de teller had door de hitte een grillig uiterlijk gekregen. De eigenaar kwam naar hem toe met de mededeling: *"Meneer, dat kan toch zomaar niet? Ik heb die teller deze week voor mijn verjaardag van mijn ouders gekregen."* Aanvankelijk wilde Senf er geen werk van maken. Zo'n vergrijp; het komt dagelijks voor en wie laat die teller nu op school aan zijn fiets zitten? Toch ging hij met de teller de klas in. Hij stelde aan de leerlingen de vraag: *"Waarom kan dit niet?"* Iedereen was van mening dat dit zo niet kon. Het was asociaal, de daders waren zeker niet opgevoed, ze moesten maar van school worden gestuurd: een boekje vol oordelen en straffen. En dat terwijl de daders mogelijk in dezelfde klas zaten..... Het antwoord van de samenleving op criminaliteit op het schoolplein is: video-systemen, bewaking, meer controle, alles driedubbel op slot. En in een gesprek in de klas is iedereen het er over eens dat dit zo niet kan. Maar waarom gebeurt het dan toch? *Kennelijk wéét men de waarden, maar in een anonieme sfeer mankeert het aan de uitvoering.* Trouwens: docenten weten maar al te goed hoe goed leerlingen op de hoogte zijn van de regels. Als er maar een seconde kan worden aangewezen waarop de leraar faalt, wordt hem dat direct voor de voeten geworpen..... De beste manier waarop er nog iets blijft hangen is de *persoonlijke relatie*, zoals deze o.a. door ouders via de opvoeding gestalte krijgt. En soms helpt de wet ook een handje mee om te leren omgaan met waarden en normen. Maar in een tijd waarin je als docent ouders soms alleen nog maar via de fax en het antwoordapparaat kunt bereiken, kun je je afvragen hoe het met de persoonlijke relatie gesteld is.....

antwoordelijk handelen, nu komt daar respect voor de Schepping voor terug, omdat we zien dat het fout gaat.

2. Ontwikkel een fundamentele twijfel voor eigen waarden en voor die van anderen. In de orthodoxe kerken wordt twijfel als zeer gevaarlijk gezien. Datzelfde zien we in organisaties waar het niet goed gaat. Maar soms moet je juist twijfelen, om tot de werkelijke waarden te komen. "Wat is dor hout en wat wil je bewaren?"

3. Zelfvertrouwen ("ik mag er zijn; uiteindelijk komt het toch goed") is een voorwaarde om twijfel toe te staan. In het geloof: vertrouwen hebben dat er vergeving is (genade), zodat men fouten mag maken en toch door mag gaan.

4. Om het vertrouwen te kunnen laten groeien is een dialoog nodig. Dus niet: het is zo, "want" het is zo. Je kunt een dialoog met jezelf voeren ('heen-en-weer-praten'), maar ook met de ander. In de kerken wordt, aldus Van Speng-

Wie daar zijn fiets neerzet vraagt erom dat hij gestolen wordt

ler, nog te vaak een monoloog gevoerd. Denk aan de klassieke discussies over homofilie. Zo'n monoloog schaadt op den duur het vertrouwen en werkt groei-belemmerend.

5. Het is belangrijk om ook betrokkenheid op anderen te ervaren. Denk aan het voetballen: je leert de regels en je ervaart dat voetballen leuk is. Het christendom kan ook leren van andere culturen. Japanners hebben een heilig ontzag voor een berg. We noemen dat *animisme*. Maar zou het voor onze westerse cultuur niet goed zijn om ook eens te leren ontzag te hebben voor zo'n berg? De arrogante westerse cultuur zegt dat je zomaar een berg mag afgraven. Maar zegt het christelijk geloof niet ook dat we respect behoren te hebben voor Gods Schepping?

6. Waarden groeien vaak in de confrontatie met het ongewenste. Een vredesbeweging groeit pas als er oorlog is, een milieubeweging als het milieu bedreigd wordt. De 10 geboden leren ons de wet kennen, confronteren ons met het ongewenste en scherpen daarmee ons normbesef.

7. Van groot belang is het hebben van voorbeelden: mensen aan wie je kunt zien dat waarden waardevol zijn; in de theorie én in de praktijk.

8. Om met waarden om te kunnen

gaan, moet je creatief kunnen handelen, los van de bestaande situatie. "Als onze voorvaders niet kritisch hadden nagedacht over de slavernij, hadden we nu nog – gebaseerd op teksten uit de Bijbel – de slavernij gerechtvaardigd." Datzelfde geldt ook voor de positie van de vrouw. Juist het christendom is hierin vernieuwend: het kan anders!

9. Het leren van waarden gaat met vallen en opstaan gepaard, met pijn en moeite. En toch weet je dat het gaande houden van dit proces aantrekkelijk is. Je bent als persoon kwetsbaar en toch ga je ermee door, want er is een meerwaarde. In de mens die worstelt met deze weerbarstige wereld zit een openbare element voor ons. Er is rouw, er is angst, maar er is méér. Vanuit ons christelijk geloof weten we dat er meer is: er is hoop!

Allochtone jongeren en Nederlandse waarden

Een andere ingang bood het verhaal van Bob Horjus. In de samenleving zien we een groeiende criminaliteit bij allochtone jongeren. Vooral Marokkaanse jongeren vallen tussen de wal en het schip. Horjus is betrokken bij een project om te kijken hoe er weer aansluiting kan groeien tussen Marokkaanse jongeren en de Nederlandse samenleving. Bij zijn onderzoek bleken jongeren vaak wel een eigen verklaring te hebben voor hun gedrag. "Een meisje dat 's nachts op straat loopt, vraagt om moeilijkheden". "Wie daar zijn fiets neerzet, vraagt erom dat hij gestolen wordt". In gezinnen: "Incest mag, zolang je maar lief bent voor elkaar." (overigens: deze manieren om het eigen gedrag te rechtvaardigen komen zowel in allochtone milieus als in Nederlandse gezinnen voor).

Een heikel punt voor allochtone jongeren is daarnaast dat men niet meer weet 'waar' men bij hoort, bij wie men hoort en wat de gemeenschappelijke waarden zijn. Voorzover men waarden (h)erkent, heeft men er vaak geen binding aan. O.K., je mag geen rommel op straat gooien, maar wat heb ik daarmee te maken? Vaak wordt gedacht dat de ouders van Marokkaanse jongeren geen waarden proberen over te dragen. Het tegendeel is waar: ze zijn eerder onmachtig als gevolg van de twee culturen waar ze in moeten leven. Marokkaanse ouders begrijpen niet hoe onze samenleving in elkaar zit. Hoe kan dat nou, die televisieprogramma's vol met seks en geweld, in een christelijk land? De Marokkaanse waarden die ze proberen over te brengen op hun kinderen landen echter weer niet in de

Nederlandse context. Waarom moet een meisje met een hoofddoek lopen? Allochtone jongeren begrijpen de achtergronden van de Marokkaanse waarden niet, maar evenmin de context van de Nederlandse waarden. Een dure auto is heel mooi, maar waarom moet je daar zoveel schooldiploma's voor halen? Dat heeft toch niets met elkaar te maken?

Argwaan verminderen

Wat vindt de gemiddelde Nederlander van allochtone jongeren? Het antwoord: 'ze' moeten zich maar aanpassen! Juist die houding is, volgens Horjus, fnuikend voor de toekomst. Wie zo met de vinger wijst schept afstand. Marokkaanse ouderen én jongeren reageren daardoor met nog meer argwaan op de Nederlandse samenleving. En: als iets toch niet van jou is (het Nederlandse cultuurgedoe), dan hoeft je er ook niet zuinig mee om te springen. Het ontbreekt dus aan een gemeenschappelijke basis. Ouders zouden een brugfunctie van cultuur naar cultuur kunnen vervullen, maar door het wederzijdse wantrouwen wordt er geen brug geslagen. Criminaliteit ontstaat daar waar mensen 'niet op de normale manier aan waarden kunnen komen', aldus Horjus. Vaak gaat dit samen met een knauw in het zelfvertrouwen. Bijvoorbeeld: je komt naar Nederland met het idee dat je vader erg rijk is; en dan blijkt dat hij een eenvoudige arbeider in een volksbuurt is: iedereen lijkt op hem neer te kijken. Wat heb je nodig om toch een brug te slaan? Er zijn de afgelopen jaren veel vaardigheidstrainingen ontwikkeld. Jongeren leren er een vak. Ter relativering: daarnaast lopen er 100.000 kansloze jongeren op straat, terwijl er voor maximaal 2.000 jongeren plaats is in die programma's. Helaas blijkt het met de effectiviteit van deze trainingen droevig te zijn gesteld. Het enige wat kan helpen is een combinatie: én het leren van vaardigheden én de omgang met waarden. Het failliet van de moderne samenleving blijkt uit het feit dat men de waarden vaak vergeet. En een waarden-loze samenleving gaat snel zijn ondergang tegemoet. Het is belangrijk om eerst de mens te ontmoeten. Een ontmoeting van mens tot mens leidt tot minder argwaan en maakt het gesprek mogelijk. Wat staat er ook alweer in de Bijbel over de omgang met onze gasten? Wat is ook alweer de waarde van onze waarden?

1) VCPB= Vereniging van Christen Pedagogen en Beroepsopvoeders.

De akker

een verhaal

*Jeannette Westerkamp-Stegeman,
Houten*

Lieve Wim,

Voorlopig zal ik je niet meer zien en ik weet dat je je af zult vragen wat mij bezielt, waarom ik je niet wil zien, waarom je me niet troosten mag. Hoe zal ik het je uitleggen?

Je denkt waarschijnlijk dat ik naar Henk terug ga om de kinderen. Dat denkt iedereen. Ik laat het maar zo. Een nobele reden toch? Het moederhart spreekt, het domme gansje wordt verstandig en keert terug naar de vader van haar kinderen, haar wettige echtgenoot. Zo komt alles weer goed en ze zullen me vergeven op de duur, als ik me deugdzaam blijf gedragen. Ach nee, laat ik nu niet cynisch doen en de anderen er buiten laten. Die anderen kunnen me even niks schelen. Ik wil dat jij begrijpt waarom ik terug ga en dat het niet is omdat ik minder van jou houd. Je moest eens weten hoe zeer het doet om jou in de steek te laten. Ik wil het je zo graag uitleggen, misschien ook wel om nog een keer heel dicht bij je te zijn, al is het dan nu in een brief. Wat heeft mij bezielt, dat ik alles achter liet voor jou? Vijftien jaar huwelijk, familie, vrienden, mijn goede naam, jij was me meer waard dan alles bij elkaar. Ik hield van je, meer dan ik ooit van iemand gehouden heb. Je was alles voor me, de enige deur naar het geluk. Zonder jou was ik dood. En nu ga ik terug naar Henk. Toen ik hem zei dat ik erover praten wilde, dat ik spijt had, hoefde hij niet lang na te denken. Ik mag zo terugkomen. Ik neem het hem haast kwalijk, vreemd genoeg, en zie er vreselijk tegenaan weer met hem in een huis te wonen, in een kamer, in een bed. Hoe kan ik vergeten hoe het met jou was? Hoe kan hij vergeten dat ik hem bedrogen heb? Hoe lang zal het duren voordat er weer vertrouwen is? O, ik ben zo bang als ik eraan denk. Deze brief gaat helemaal de verkeerde kant op. Ik moet niet zo met jou over Henk praten, of over mijn gevoelens ten opzichte van Henk. Zo is het allemaal begonnen tussen ons. Ik haal diep adem. Toch maar niet verscheuren deze brief. Als ik hem niet aan jou schrijf dan maar aan mezelf. Ik zie wel

waar ik uit kom en ik ben zo dankbaar dat je niet hier in de kamer zit. Hoera voor het papier.

Er is niks mis met Henk. Hij is zorgzaam, verantwoordelijk en trouw. Hij houdt van me, al heeft hij daar nooit veel van laten merken. Misschien beseftte hij het ook pas toen hij me dreigde te verliezen. Hij is behulpzaam, handig en vrolijk bij anderen en druk en moe en saai bij mij. Ik voelde me in zijn ogen als een stuk meubilair, zoiets als de wasmachine. Als hij niet werkt, wil je er weer even tijd in stoppen, maar verder sta je niet vrolijk voor het deurtje te kijken hoe je wasje rondraait. Ik voelde me de wasmachine en de kinderen dat wasje. Het hoort bij je, het hoort het te doen, verder geen gezeur en niks is zo vervelend als een rammelende wasmachine die het dreigt te begeven maar het toch blijft doen. Ik voelde me zo ellendig. Dat stomme huishouden waar geen eind aan komt en nooit iemand die ziet wat je doet. De kinderen met hun ups en downs, die altijd maar vragen en vragen tot je een uitgeknepen citroen bent en dat toch niet wilt toegeven want je houdt ook zoveel van ze. Ik merkte pas hoe ellendig ik me had gevoeld toen jij in mijn leven kwam. Je zag me staan, je vond me mooi, je luisterde naar me, je wilde alles van me weten. Je lacht om de dingen waar ik om lachen moet en je bent ontroerd over wat mij ontroert. Ik werd stapel op je. Dat wil zeggen: ik dacht dat ik van je ging houden, maar het was anders. Ik ging weer van mezelf houden. Ik hield van de vrouw die jij zag. In jouw ogen zag ik wie ik wilde zijn: mooi en vrolijk, lief en verstandig, je hulp in alles. Je had me nodig, ik was alles voor je en dat wilde ik zo graag zijn. In Henks ogen zag ik een huissloof, iemand die altijd loopt te mopperen, ontevreden over dit en dat. Ik werd lelijk in mijn eigen ogen en sloom en onhandig. Vreemd, ik heb altijd gedacht dat jij een kop groter was dan Henk, maar onlangs beseftte ik dat dat niet zo is. Jij bent ietsje groter dan ik, Henk ook. Toch was je in mijn gevoel als een boom waarbij ik tegen de stam kon leunen en in de schaduw staan. Je was als bergen om zo'n knus dalletje. Grote, machtige bergen die beschermend om dat dal staan en alle zicht benemen op wat verder ligt. Ik was in mijn element in dat dalletje en ik zag niks erbuiten. Ik zou er eindelijk gelukkig zijn, zo gelukkig dat ik geen ander mens meer nodig zou hebben. Mijn geluk zou overstromen naar de kinderen, die eindelijk een moeder zouden

krijgen die niet meer moe is en mopperig, maar altijd vrolijk en ontspannen. Wij samen, wij konden immers alles aan. Je werd er alleen maar kostbaarder van, met alles wat ik voor je opgaf. Stop. Ik gaf het niet voor jou op. Ik gaf het op voor mijn nieuwe zelfbeeld. Ach God!

Ja, God. Hij kwam wel eens ter sprake, omdat Hij voor mij belangrijk is. Hij kwam in beeld als dat irritante, irrelevante tandenborsteltje bij een snoepreclame. Als die saaie lettertjes onder sigaretreclames met stoere avonturiers. Dat kon God toch niet zijn. God was toch liefde, toch niet dat benauwde, voorzichtige, brave, preutse? En als God liefde was en jij was alles voor mij en ik was alles voor jou...als jij me eindelijk maakte wie ik was....was jij dan God niet? Ik schrijf het met tegenzin op, want zo verwoordde ik het toen niet. Toen zei ik: "Onze liefde is zo puur, God die Liefde is moet daar wel plezier in hebben." Ik vraag me steeds af hoe het geweest zou zijn als we elkaar niet in de armen waren gevallen. Zouden we dan nu vrienden kunnen zijn? Had ik dan van je kunnen houden, naast Henk, zonder iemand onrecht te doen? Het leek zo vanzelfsprekend, lichaam en geest zijn zo dicht bij elkaar en het was ook zo heerlijk met je. Maar sindsdien werd het wel alles of niks, het leek wel magie. Als ik niet bij je was dan dacht ik aan je. Niet aan sex, daar ging het niet om, maar het werkte wel als lijm, tweecomponentenlijm, ha. Eén vlees noemt de Bijbel dat. Ik werd niet meteen die vrolijke ontspannen vrouw die ik worden zou natuurlijk. Er zat ook zoveel in de weg. Ik moest Henk verschrikkelijk pijn doen en dat paste niet in mijn zelfbeeld. Ik moest me (van mezelf) verdedigen tegen een hele kerk vol aardige (en minder aardige) mensen. Ik moest de kinderen uitleggen dat ons hele leven omgegooid zou worden. Het werd zelfs even onduidelijk of de kinderen wel bij mij konden blijven. Er kwamen honderdduizend praktische vragen waar ik geen oplossing voor had. Ik was bezig de helft van mijn levensverhaal uit het boek te scheuren en dat neemt een energie, niet te beschrijven. Ik scheurde en werd uit elkaar getrokken. "Je moet door deze tijd heen", zei jij. Ik wist het niet meer. Ik was alleen maar bang en jij was de enige bij wie ik troost wilde zoeken en tegelijk weer niet, want je was een partij in het geheel. Ze zeggen dat ik behoorlijk overspannen was. Ze, dat zijn al die aardige mensen, met wie ik graag wilde praten, omdat het zo onhelder was in mijn hoofd, maar ook

weer niet, omdat ik het idee had dat ze alleen maar wilden dat ik weer naar Henk terug zou gaan, alsof er niks gebeurd was. Dat kon niet meer, dat kan ook nu niet meer. Ik weet niet of ik echt overspannen was. Moe wel en leeg. Ik wilde wel dagen slapen en vergeten. Ik liep de hele dag te bidden "O God help me toch, help me toch". Ik dacht dat het bidden was tenminste, maar als ik stil stond om echt aan God te denken, dan werd alles chaos, dan voelde ik me woedend en in de war. Ik sliep slecht en als ik sliep droomde ik. Meestal wist ik niet waarover, dan werd ik met bonzend hart wakker. Een keer wist ik het wel en die droom sloeg in als een bom.

Ik liep door een stad met veel herrie en bedrijvigheid. Het was benauwd, ik zweette. Ik was druk met een akelig karwei. Op de een of andere manier verkocht ik alles wat ik had. Niet alleen de materiële dingen, ook alle mensen die belangrijk voor me waren. Ik verkocht zelfs de kleren die ik aan had. In mijn hand had ik fotootjes geklemd, pasfotootjes van de kinderen, gemaakt door de schoolfotograaf. Ik hield ze angstig vast. Toen ik alles verder kwijt was rende ik die rotstad uit naar het veld. Daar was het koel en mooi en rustig. Ik had een stuk van dat veld gekocht, het mooiste stuk. Toen ik eenmaal buiten de stad was, begon ik langzamer te lopen. Ik ademde de koele lucht. Ik voelde me vrij en vol verwachting. Ik liep naar de akker die ik gekocht had en toen ik dichterbij kwam zag ik de bomen en de planten en groenten die erop groeiden en ik zag jou. Je had een grote strooiën hoed op en je stond over het land gebogen. Je verbouwde er alles wat we nodig hadden om van te leven. Je was op de een of andere manier groter dan de bomen, zoals ik je daar in de verte zag. Om jou, om jou alleen had ik dat stuk land gekocht. Ik wilde wel roepen en ik wist dat je je hoed af zou nemen en naar me zwaaien, maar ik deed het niet. Ik wilde naar je kijken zoals je daar bezig was. Ik liep en liep, het was blijkbaar nog een heel eind. Het viel me op dat je al kleiner werd naarmate ik dichterbij kwam. Het verontrustte me een beetje, maar ook niet veel. Je kreeg gewoon je normale menselijke proporties. Wat me wel stoorde was dat je bij nader inzien niet aan het werk was op het land, maar dat je rusteloos rondliep, alsof je iets zocht wat je verloren was. Je zag me pas toen ik vlakbij was, en zoals ik verwachtte sprong je met een vreugdekreet op me af. Maar je nam me niet in je armen – je riep hees "Weet jij het

water, weet jij het water?" Je leek bang en iets van die angst sloeg op me over. "Hoe kan dat nou?" zei ik. "Zo'n groen stuk land, daar moet water zijn. Heb je overal gekeken?" We liepen samen over de akker. Jij was werkelijk in paniek. Je had dorst. Mijn aanwezigheid was niks voor je als je niet drinken kon. Ik moest je helpen een bron vinden. Ik was ervan overtuigd dat er een bron was. Ik liep en boog het gewas opzij, maar vond niets. Ondertussen werd jij kleiner en kleiner. Je kon nauwelijks boven het gewas uitkijken, ik moest je dragen en ik droeg je naar de boom, midden op de akker, waarom heen zacht gras groeide. Toen zag ik een enorme steen. Ik legde je in de schaduw in het gras en liep naar die steen. Dat moest de bron zijn. Ik begon te duwen, maar de steen was zwaar en jij was te slap om te komen helpen. Ik duwde en duwde alsof ons leven er van afhing. Ons leven hing ervan af. Eindelijk kwam er beweging, de steen rolde langzaam uit een soort kommetje in een wat lagere plek in het gras. Inderdaad, er zat water onder. Het leek wel een put, waarin het water ongeveer een halve meter onder de rand stond. Ik liet me op mijn buik in het gras vallen en strekte mijn handen uit naar het water. Er dwarrelden papertjes naar beneden die op het wateroppervlak bleven drijven. Het waren de fotootjes, die ik helemaal was vergeten. Ze waren verfrommeld en de gezichtjes van de kinderen waren haast onherkenbaar, waarschijnlijk door het zweet van mijn handen. Ik keek. Tussen de rondslingerende fotootjes zag ik mijn eigen gezicht, angstig, geschokt, verhit. Ik schrok er verschrikkelijk van. Ik lag daar als verlamd te kijken naar mijn eigen spiegelbeeld, naakt, in het gras van de akker die ik zojuist gekocht had.

Vuur en wind

Wij weten inmiddels van water en bloed het wachten is nu nog op vuur op windvlagen dwars door de muur op warmte en wijsheid op kracht en op moed.

Wij weten wel wat er gebeurde toen het wachten is nu op de taal verstaanbaar vertolken van het verhaal op wonderen die de Heer door ons wil doen.

Kom Heilige Geest vul ons keer op keer met de liefde van het begin waai ons de woestijn van de wereld in in de Naam van de Levende Heer.

Jeannette

"Het Koninkrijk der Hemelen is gelijk aan een schat, verborgen in een akker, die een mens ontdekte en verborg, en in zijn blijdschap erover gaat hij heen en verkoopt al wat hij heeft en koopt die akker." Jij was die schat, waarvoor ik alles verkocht had. O God, jij was voor mij als het Koninkrijk der Hemelen, jij was voor mij als God. Maar je was God niet, je lag te sterven van de dorst als je niet gauw wat te drinken zou krijgen. Die gedachte bracht mijn krachten terug. Ik schepte water met mijn handen, stond voorzichtig op en droeg het naar je toe. Je was inmiddels buiten kennis. Ik probeerde het in je mond te gieten, maar ik knoeide teveel en er was toch al zoveel tussen mijn handen weggelopen. Ik pakte je weer op en droeg je naar de bron. Je was zo klein en licht geworden dat ik je in het water kon houden, zoals een moeder haar kind. Je proestte en hoestte en begon te drinken. Je kwam weer bij. Je deed je ogen open en keek naar me op. "Heerlijk, riep je, heerlijk water." Ik wilde je eruit tillen, maar je riep "Nee, nee, laat me nog even hier, hou me hier nog even vast." Ik bleef liggen, op de rand van de put en kreeg pijn in mijn armen. Het leek wel of je al zwaarder werd. Ik keek naar je, zoals je daar lag, tussen de verknoeiide fotootjes en stukjes van mijn eigen spiegelbeeld. "Je moet zelf leren zwemmen of water putten", zei ik tegen je. "Toe lieverd, zei je, jij kan het toch ook voor me doen. Het is verrukkelijk zo." Maar mijn armen gingen zo pijn doen en ik besepte dat ik zelf nog niet gedronken had en dat ik al meer dorst kreeg. "Toe, zei ik, ik moet je los laten en zelf drinken." "Ik zal je wat geven, drink uit mijn hand", riep je terug. Maar je handen waren belachelijk klein en ik kon er bovendien niet bij. "Toe nou, riep ik nu in paniek, ik heb pijn in mijn armen, straks laat ik je los en dan verdrink je, ik til je eruit." Ik probeerde het, maar je was zoveel zwaarder geworden en mijn armen zoveel minder krachtig, het lukte niet. "Help, riep ik tegen je, je moet zelf zwemmen, ik houd het niet", maar je lachte naar me en tuitte je lippen tot een kus. Toen schrok ik wakker. Nu ik dit allemaal geschreven heb, weet ik dat ik deze brief niet zal versturen. Jij, die alles begrijpt wat in me omgaat, nog voor ik het heb uitgesproken, jij zult dit niet begrijpen. Weet je liefste, ik heb niet alleen Henk bedrogen voor jou, ik heb ook mijn andere liefde bedrogen voor jou en hoe kan ik jou dat uitleggen? Toen ik wakker lag, na die droom, toen zat Hij naast me op het bed. Nooit van mijn leven heb ik me zo ellendig

gevoeld als toen, zo smerig, zo schuldig, zo stom, zo lelijk en nooit van mijn leven ben ik ooit zo dicht bij het geluk geweest, zo geliefd, zo veilig. Het was alsof ik wakker werd uit een narcose en een dokter me een enorm kankergezwel liet zien dat hij uit mijn lijf had gehaald, een gezwel waarvan ik me nooit bewust was geweest. Ik wist dat het nooit meer zou worden zoals het was, met jou niet en met Henk niet. Ik wist dat ik alleen in Zijn ogen zou worden wie ik was. Niet wie ik zijn wilde, maar wie ik was. Oneindig veel lelijker en slechter dan ik ooit had willen denken, maar ook oneindig veel meer geliefd en vergeven en schoongewassen en mooi gemaakt dan ik ooit had durven hopen. Henk komt in dit hele verhaal niet voor, Henk is niet veranderd. Ik ben veranderd en jij bent ook veranderd in mijn ogen. Ik heb je onrecht gedaan. Ik wilde zo graag dat je mij nodig had, maar je hebt mij niet nodig, je hebt water nodig. Ik dacht dat ik niet leven kon zonder jou, nu zie ik dat ik niet leven kan zonder water en dat ik niet bij het water kan met jou in mijn armen. Henk zal dat begrijpen en al die mensen om me heen, die nooit iets van me leken te begrijpen, die zullen het ook begrijpen. Alleen jij niet, jij die zo dicht bij me bent geweest, jij zou me laten sterven van dorst en ik zou je laten verdrinken in het water dat je niet kent. Nu moeten we elk alleen verder, zonder troost van elkaar. Was het maar nooit gebeurd. Ik ben zo bang voor alle pijn en voor de relatie met Henk. Aan de andere kant: zonder dit tussen ons had ik misschien niet ontdekt wat ik nu ontdekt heb: Wie God eigenlijk is. Ik sta op zo'n manier met mijn rug tegen de muur dat ik nog maar een ding kan en dat is: God in de ogen kijken en in Zijn ogen mijn eigen spiegelbeeld zien. Ik hoop dat het voor jou ook zo gaat, dat je je zo eenzaam zult voelen dat je het wel moet proberen met God en met geen enkel ander surrogaat. Zal ik je deze brief nu toch sturen? Ik wil zo graag nog iets voor je doen en je van God vertellen. Zul je luisteren? En dan? Misschien wil je er met me over praten en als je weer dicht bij me bent met je mond, met je ogen....wat dan? Nee, ik stuur deze brief niet. Ik weet dat ik je pijn doe. Misschien ga je me wel haten. Door jou verkeerd begrepen worden, jou pijn doen, als ik dit kan verdragen, dan kan ik alles verdragen. Waarom zou ik het doen? Omdat ik geloof dat God ook iets met jou wil en het kan, zoals Hij het met mij kon.

Johanna

Lieve Henk,

Hierbij geef ik je de brief die ik aan Wim geschreven heb. Ik verstuur hem niet, maar geef hem aan jou. Ik doe dat met grote moeite en ik vraag je er niet direct op te reageren. Ik heb het idee dat ik je met deze brief de cijfercode van het slot op mijn hart geef. Je zegt dat je van me houdt, daarom wil ik geloven dat je het niet zult gebruiken om wraak te nemen. Ik geef je deze brief om als het ware twee schepen achter me te verbranden. Het eerste is: doen alsof. Ik voel me schuldig en machteloos. Ik heb jou een boel verdriet gedaan en veel andere mensen die van ons houden. Het liefst zou ik doen alsof ik weer zielsveel van je houd en of het allemaal een stomme vergissing was. Ik vrees dat je er nog in zou vliegen ook. Je bent er vaker ingevlogen. Dan zou het weer zijn als voorheen: jij in jouw wereld, ik in de mijne. Totdat ik het niet langer volhoud en uit mijn rol val. Ik weet dat ik je pijn doe, als ik zeg hoe ik me voel, maar het is de enige manier om in het Licht te leven. Ik wil weer met je verder, ik wil een leven lang met je verder. De tijd is voorbij dat gevallen vrouwen zoals ik zich in een klooster terugtrokken. Ik wil ervoor vechten en van je leren houden. Was het niet een Indiër die zei: "Wij worden uitgehuwelijkt. Het is als een koude pot die op het vuur wordt gezet. Langzaam warmt hij op. Jullie westerlingen, jullie zetten een hete pot naast het vuur, langzaam koelt hij af." Wat is liefde? Ik kijk naar de kinderen. Ik houd zoveel van ze. Waarom? Is het niet omdat ik al zoveel liefde in ze geïnvesteerd heb? Het tweede schip dat ik achter me wil verbranden is dat van mijn "oude gevoelens". Als jij je vertrouwen in mij hebt verloren, dan heb je gelijk. Ik vertrouw mezelf ook niet meer, ik voel me bedrogen door mijn eigen gevoelens. Ik sta er niet voor in dat ik niet weer verliefd wordt en weer vergeet dat mijn zoeken uiteindelijk naar God is. Maar als dat nu weer gebeurt dan wil ik er meteen met jou over praten en met jou over bidden, om, als het ware, de angel eruit te halen. Als je deze brief gelezen hebt kan ik mezelf in ieder geval niet meer wijsmaken dat je niet zou begrijpen waar ik het over had. Lieve Henk, ik ben blij dat je me nog een kans geeft. Misschien wordt het beter tussen ons dan ooit tevoren. Ik heb een boel geleerd en jij zegt dat jij ook een boel geleerd hebt. Zouden zo alle dingen dan toch meewerken ten goede? Ik ben zo moe, zo vreselijk moe. Heb alsjeblieft een beetje geduld met me.

Je Johanna

Kruimels van de tafel

De draad weer oppakken

Als Christus na zijn opstanding aan de vrouwen verschijnt, zegt Hij: weest niet bevreesd; bericht mijn broeders dat ze naar Galilea gaan; daar zullen ze Me zien. Daarmee verwijst Christus naar de afspraak die Hij met zijn discipelen gemaakt had vóór zijn dood, toen ze, vlak voor zijn arrestatie, op weg waren naar Gethsémané.

De opgestane Christus herinnert zich die afspraak. Dat is een belangrijk gegeven. Het leven na de opstanding is niet iets volslagen nieuws dat helemaal niets met het leven vóór de dood heeft uit te staan. Dat wordt wel vaak gedacht. Heel wat christenen denken dat het leven na de opstanding helemaal los staat van het tegenwoordige leven. Maar dat is niet waar. De opgestane Christus neemt de draad op waar Hij hem heeft laten vallen. Zijn leven wordt voortgezet, wel anders, vernieuwd en verheerlijkt, maar niet los van wat het tot dan toe was. Vandaar dat Hij zich die afspraak herinnert en de discipelen laat weten: ga naar Galilea, want daar zouden we elkaar immers ontmoeten. Er ligt een verbinding tussen Christus' leven vóór zijn dood en na zijn opstanding: het is een en hetzelfde leven.

Dat zal ook bij ons zo zijn. Ons leven nu en ons leven straks zijn niet twee verschillende levens die niets met elkaar te maken hebben. Nee, er is continuïteit tussen nu en dan. Het gaat om een en hetzelfde leven. Daarom is ons leven hier ook niet zinloos en ons werk ook niet ijdel in de Here. Dat zou wel zo zijn, als ons leven straks niets met ons leven van nu te maken had. Dan zou alles wat we nu doen en beleven, voorgoed door de dood weggevaagd worden. Maar gelukkig is de dood alleen maar een tijdelijke onderbreking, een pauzetoets op een CD-speler. Zodra die toets ontgrendeld wordt, speelt de CD weer verder.

M.R. van den Berg, Groningen

Zending: Leven bij de dag, werken voor morgen

J. Bouma, Kampen

De titel van dit artikel is ontleend aan het werkdocument van de Kamper Zendingsadviescommissie, die zich vanaf het begin van het vorige jaar intensief bezighoudt met de toekomst van het zendingswerk in Zuid-Afrika. Leven bij de dag, onder de genade van de Heer, maar tegelijk het oog gericht op de toekomst, want de ontwikkelingen lijken in een stroomversnelling te zijn gekomen.

Op afstand en toch betrokken

In vier goed leesbare artikelen heeft ds Vonkeman heel wat op het bordje neergelegd van die kerken, die het zendingswerk in Zuid-Afrika als een opdracht van hun Heer zien. Hij zegt zeer behartigenswaardige dingen, die niet alleen deze kerken zich kunnen aantrekken, allen die het zendingswerk een warm hart toe dragen, kunnen met deze artikelen hun winst doen. Helder schetst hij de voetangels en klemmen, waar je als zendeling en zendende kerk mee te maken krijgt, en zijn artikelen moeten dan ook worden opgevat als een stimulans voor het thuisfront bij het nadenken over de vlucht die het zendingswerk, met name in KwaZulu-Natal, genomen heeft. Ontwikkelingen, die de zendende kerken en de kerken

die hen steunen, wellicht boven het hoofd dreigen te groeien.

Bezorgdheid

Ds Vonkeman schrijft zijn artikelen vanuit de bezorgdheid, dat goedwillende zendingscommissies op verre afstand onvoldoende stuur kunnen geven aan de ontwikkelingen, waar de zending in deze fase van haar geschiedenis mee te maken krijgt. Enerzijds ben ik het helemaal met hem eens, dat het proces van zelfstandigwording van kerken op het zendingsterrein om een goede en deskundige begeleiding vraagt, gezien de problemen die daar mee samenhangen. In de beginfase van het zendingswerk viel er nog niet zoveel bij te sturen, de zendingscommissies fungeerden vooral als klankbord van de zending, die in zijn rapportage verslag deed van zijn werkzaamheden.

In die situatie was een zendingscommissie, gezien de grote afstand, volledig aangewezen op de informatie, die de

Rijke zending in een arme wereld

zendeling aan het thuisfront verstrekke. En aan die informatie heeft het ook niet ontbroken. Zowel via de correspondentie als op een zendingstournee, tijdens het verlof van de zendeling, werd het thuisfront royaal van informatie voorzien. En zo heel af en toe ging er een delegatie van de zendende kerk op bezoek in Zuid-Afrika om met het werk en de werkers kennis te maken.

In een veranderende context

In die situatie is de laatste jaren grote verandering gekomen. Er zijn predikanten en evangelisten opgeleid, er zijn kerken geïnstitueerd, er zijn kerkgebouwen en pastorieën gebouwd, er is een zendingspost verzezen, bescheiden weliswaar in westerse ogen, maar ook het runnen van een kleine post vereist goed management. Vervoersproblemen moet geregeld worden. Het werk is omvangrijker en gecompliceerder geworden, de financiën hebben een hoge vlucht genomen, de verantwoordelijkheid daarvoor kan en mag niet alleen door de zendingen gedragen worden. Het thuisfront, i.c. de zendingscommissies worden steeds meer

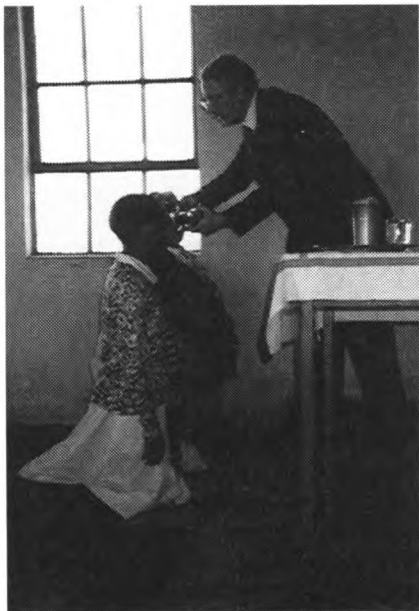
betrokken in de besluitvorming. En dat op afstand door mensen die de cultuur niet kennen, en die in veel gevallen de mensen en situaties niet kennen.

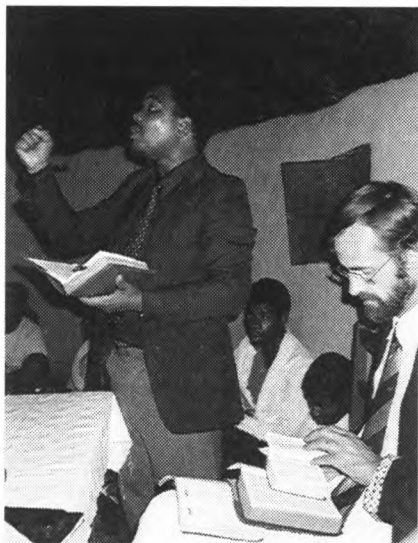
Informatie

Dat betekent een paar dingen. Allereerst: de deskundigheid zit voor het grootste deel in Zuid-Afrika. Daarom is goede informatie van zeer grote waarde voor de zendingscommissies, die moeten meedenken en uiteindelijk de beslissingen moeten nemen. Van de kant van het thuisfront wordt invoelingsvermogen en betrokkenheid gevraagd. Soms moet je ook tussen de regels door kunnen lezen. Het is daarom ook een goede zaak, dat er regelmatig een delegatie naar het zendingsterrein gaat om met allen, die bij het zendingswerk betrokken zijn, te praten. Je uit de eerste hand laten informeren over de ontwikkelingen die er gaande zijn, om op grond daarvan beleid te kunnen ontwikkelen. Ik ben nog steeds dankbaar dat ik samen met een aantal broeders uit Kampen een paar keer in de gelegenheid geweest ben om een bezoek te brengen aan "ons" zendingsterrein. Het heeft ons inzicht in de problematiek, m.n. rondom de verzelfstandiging van de zendingskerken, enorm verhelderd. Het persoonlijk contact met de broeders en zusters, het proeven van de cultuur waaruit de kerken zijn voortgekomen, het helpt ons bij het nadenken over de toekomst van ons zendingswerk. Maar nogmaals om goed beleid te kunnen maken, is en blijft het thuisfront afhankelijk van de informatie die de zendeling aanlevert.

Het oude model

In dit verband stelt ds Vonkeman ook de structuur van het Nederlands Gereformeerde zendingsmodel ter discussie. Zo gezegd de oude vrijgemaakte, door ds Visser uitgedragen, visie. De plaatselijke gemeente zendt uit. Ik kan me heel goed vinden in de kritische noten die hij daarbij plaatst. En toch, dat oude zendingsmodel mag niet zonder meer op de schroothoop worden gegooid. Want waar gaat het om in de relatie tussen zendeling en thuisfront? Het gaat om verantwoordelijkheid, betrokkenheid en deskundigheid. De eerste twee, verantwoordelijkheid en betrokkenheid, waren in het oude "Kamper" model duidelijk

aanwezig. De kerkenraad beriep en zond uit, de zendeling was verantwoordelijk verschuldigd aan "zijn" kerkenraad onder wiens tucht en opzicht hij stond. De betrokkenheid van het thuisfront was groot. Een zendeling was de zendeling van de hele gemeente. De mannen en vrouwen van het eerste uur in de zendingscommissies waren enthousiaste en betrokken mensen. Zij wisten de zending tot een levende zaak te maken in de gemeente.

Meer deskundigheid

Deskundigheid was er veel minder. Was ook minder een vereiste. Nu wordt er van de zendingscommissies veel meer gevraagd. De zendingen moeten in de nieuwe situatie van zelfstandigheid een stap terug doen. In de gemeenten zijn de predikanten, zeker de predikanten, en ouderlingen de leiders van de gemeenten geworden. En waar het om financiën gaat, is niet meer de zendeling, maar de zusterkerk in Nederland het aanspreekpunt. Over veel zaken moet met de zelfstandige kerken onderhandeld worden, op grote afstand, in een taal, die van beide kanten niet de moedertaal is. Geen geringe opgave voor al die verschillende zendingscommissies. Ik kan me daarom heel goed het pleidooi van ds Vonkeman voorstellen voor een breder samengestelde zendingscommissie, met deskundigheid uit de steunbiedende kerken. Ik kan me dat voorstellen, gezien de enorme verantwoordelijkheid die dit werk met zich meebrengt. Daar wordt ook heel stevig over nagedacht. Hoe kunnen we zo gericht mogelijk gebruik maken van de deskundigheid die er binnen de kerken aanwezig is? Wel blijven er vragen m.b.t. de uiteindelijke verantwoordelijkheid, maar daar valt wel een oplossing voor te vinden. Voorwaarde is: een heldere en

duidelijke structuur: Wie is er verantwoordelijk? Hoe lopen de lijnen? En een goede en eenduidige informatie.

Afbouw in het perspectief van opbouw

In zijn artikel trapt ds Vonkeman ook heel stevig op de rem wanneer het woord afbouw valt, "want zending en afbouw zijn vreemde bedmaats". Ik kan me dat heel goed indenken. En gezien wat hij te berde brengt over de economische situatie van onze broeders en zusters in dit "derde-wereldgebied" ook heel goed te begrijpen. Toch een paar kanttekeningen. We hebben, denk ik, met elkaar een paar grote fouten gemaakt. In het verleden heerste teveel de gedachte dat het geld niet op kon, dat de bomen in de hemel groeiden.

Afbouw wordt opbouw

Een rijke zending in een arme, verpauperde wereld. En we hebben daar navenant naar gehandeld. Kerken gebouwd wanneer er nog nauwelijks levensvatbare gemeenten waren. In het geloof, ja zeker, maar was het altijd wijs en naar de bedoeling van de Geest? Traktementen, die uitgingen boven wat gangbaar en vergelijkbaar was, want een zwarte predikant hoeft niet voor zijn blanke broeder onder te doen. Een uiterst gevoelige problematiek, zeker in de tijd waarin de scheiding der rassen fel onder vuur lag. En dat laatste met recht. Maar dat maakt het probleem soms ook onbespreekbaar en onoplosbaar. Toch kun je een gulden, en ook een rand, maar één keer uitgeven.

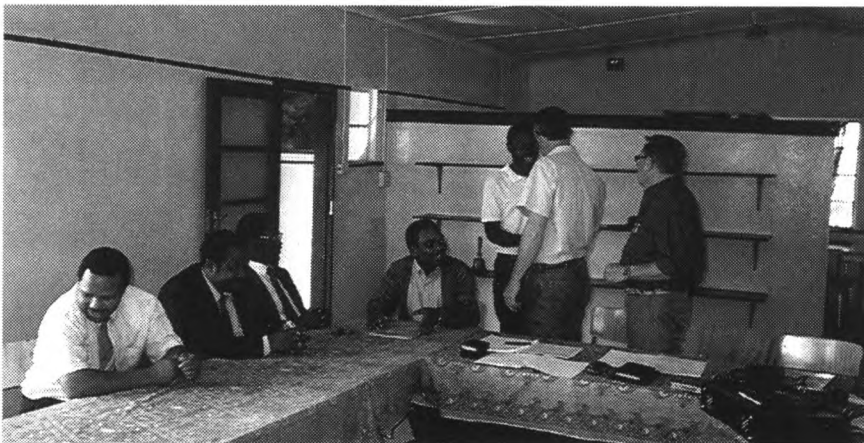
Geen handen aftrekken

Afbouw betekent niet, en mag ook nooit betekenen: we trekken onze handen af van wat is opgebouwd. De economische situatie in dit gedeelte van Zuid-Afrika is erbarmelijk en dat is ook één

van de uitgangspunten van beleid. Rekening houden met de draagkracht van onze broeders en zusters. En hen in dat opzicht niet overvragen. Wij denken daarom ook op lange termijn, maar vinden wel dat de problematiek bespreekbaar gemaakt moet worden. Daarbij speelt een ander uitgangspunt een belangrijke rol. De verantwoordelijkheid die de zelfstandige kerken hebben gekregen in allerlei opzicht. Afbouw betekent dan: hoe kun je met elkaar een gezond kerkelijk leven opbouwen. En dan ga ik nog een stapje verder en zeg: de rijke zending kan voor de ontwikkeling van een gezonde kerk ook een belemmering worden, wanneer die kerk als een kind blijft lopen aan de hand van de moeder. Wij willen de kerken, die uit het zendingswerk ontstaan zijn, zien als zusterkerken en op die basis met hen praten over de toekomst. Dat is verre van gemakkelijk en we hopen daarbij dankbaar gebruik te kunnen maken van de kennis en het inzicht van onze zendingen, die een veel betere inschatting van de situatie kunnen maken dan wij.

Dochter wordt zuster

Wij hebben met het woord afbouw iets willen losmaken, en ik begrijp daarom ook wel de schrik, die er spreekt uit het artikel van ds Vonkeman. Maar wij willen meer verantwoordelijkheid neerleggen bij de kerken voor hun eigen kerkzijn op de plaats waar God hen geroepen heeft. Zij mogen en moeten op eigen benen staan, daarin willen wij hen ook stimuleren. Dat is wat anders dan je handen aftrekken van broeders en zusters die je hebt lief gekregen. Wij zullen hen helpen en bijstaan, zoveel als in ons vermogen ligt. Door Gods goedheid hebben wij in het geloof een band met elkaar gekregen, dat breek je niet af, daar blijf je aan werken. Maar met de zelfstandigheid verandert ook de relatie. Een dochter wordt zuster en dat moeten wij beiden leren respecteren.

De grondslag van onze zekerheid

2. "onfeilbaar"?

P.J. van Kampen, Ede

Hieronder het tweede deel van de serie die Van Kampen in het vorige nummer begonnen is in reactie op een brief van dhr. Van der Ploeg. Kern van deze brief is wat vandaag eigenlijk verstaan moet worden onder een klassiek christelijke Schriftbeschouwing. Om te weten waarop Van Kampen precies reageert, hebben we de bedoelde brief eveneens opgenomen. U vindt hem in de nabijheid van dit artikel.

Engelstalig

Misschien moet ik dit verhaal maar beginnen met een paar eigen notities. Dat doe ik wat ongaarne, maar het kan relevant zijn voor het vervolg. Door mijn studie en ervaringen ben ik meer op de Engelstalige wereld georiënteerd dan het geval lijkt bij (zeker de oudere generatie) theologen hier te lande die vanuit hun studie meer Duitstalig georiënteerd zijn. 't Valt niet mee die uitspraak toereikend te onderbouwen, maar toch meen ik dat in de Engelstalige wereld soms andere accenten gevonden worden en een ander klimaat heerst, dan in Duitstalige gebieden. Bij Bijbeluitleg en archeologie, maar ook systematische theologie en wijsbegeerte, lijkt de Britse, Amerikaanse en Australische academische wereld (voorzover ik die ken, natuurlijk) te maken te hebben met andere krachten dan op het Europese vasteland, met name Duitsland, het geval lijkt. Ik heb veel opgestoken van Engelstalige "evangelikale" denkers (ook wel gelovigen uit Azië of Afrika, overigens). Ik denk niet alleen aan C.S. Lewis of Francis Schaeffer. Ook John Stott en Leslie Newbigin reken ik daartoe, F.F. Bruce, Michael Green, Leon Morris, Howard Marshall, Dick France, John Wenham, een schier onafzienbare stoet auteurs die publiceren bij Eerdmans, IVP of Paternoster. Een levendig debatterend gezelschap mensen die enerzijds het gezag van de Schrift volop erkennen, maar anderzijds grondige academische studie bepaald niet schuwen. Aanvaarding van de Schrift sluit die diepe studie ook niet uit. Het is een

van de (vele) valse dilemma's waarmee me soms worden geconfronteerd. Het is niet "of-of", maar "en-en".

Afkeer van "systemen"

Het tweede om te zeggen is dat ik mezelf betrap heb op nogal diepe afkeer van "systeembouw". Dat is de reden dat ik aan de wijsbegeerte van G.F. Hegel (waarvan ik overigens bijzonder weinig weet) voornamelijk hekel heb en onberedeneerde voorkeur en sympathie heb voor Kierkegaard en vooral de fijngevoelige Blaise Pascal, van wier denken ik nauwelijks méér af weet dan van Hegel, overigens. Zij zijn, naar ik meen, ingegaan tegen de pretentie dat wij mensen hier de hele werkelijkheid in een onaantastbaar (denk)systeem neerzetten. Ik heb er, met andere woorden, niet zo'n moeite mee als mijn denken op een bepaald punt niet "af" is. (Dat is het dan ook nooit!) Daarmee hangt samen dat ik, op gevoelsmatige gronden alleen al, twijfel heb, als iemand met een gesloten systeem komt, of iets dat erop lijkt. Ik zou al niet in Marx' visie kunnen geloven op grond van het gegeven dat hij de indruk wekt de hele wereldgeschiedenis aan een of twee factoren te kunnen ophangen. De relevantie van die opmerking is dat ik onmiddellijk gevoel van wantrouwen heb bij zowel Darwinisten die de werkelijkheid in één visie omvatten willen, als ook de even systeembouwende "anti-evolutionisten" die vanuit één punt, b.v. de Zondvloed, het totale Evolutie-nisme bestrijden willen. Mensen die vanuit een "onaantastbare" academische kennis de tekst van de Schrift zeer dubieus achten geloof ik niet, maar ook iemand die een boekje schreef over "Alleged Discrepancies of the Bible" bezie ik met stille twijfel. Als laatstgenoemde beweert dat er geen enkel los eind in de Schrift is, dat aangaande Bijbeltekst of Canon, inspiratie en revelatie, geen énkelt probleem bestaat, mits we maar bereid zijn om te buigen voor het gezag van Gods Woord, word ik ook aangegrepen door vragen. Omdat die persoon van de Schrift een keurig gesloten geheel dreigt te maken, een in zichzelf rustend systeem! Bepaalde boeken over "inerrancy" (de Schrift is volstrekt onfeilbaar, er staat geen

enkele fout of discutabele uitspraak in, er zijn geen fouten gemaakt bij het overschrijven) roepen bij mij vaak een zekere twijfel op, de neiging op te kijken of dat wel klopt. Zo zit ik in elkaar; het is maar dat u dat weet. Uit dit punt komt onder andere ook voort dat ik hieronder alleen wat losse notities zal maken en op geen enkele wijze de pretentie voer dat dit "dus" alles is wat ervan te zeggen valt.

Voordat daarover misverstand ontstaat, ik ben voor bedrijven van Dogmatiek of, zo men wil, Systematische Theologie. Dat is een zeer belangrijke studie. Die hoeft ook helemaal niet in de geest van "systeembouw" te worden begaan, "God als object van studie" en zo. Tegen dat laatste ben ik wel weer enorm gekant.

Historisch?

Dan over naar de vragen in kwestie. Om maar met het heetste hangijzer te beginnen, de historiciteit van de gebeurtenissen in de Schrift. Heeft Abraham bestaan, of Isaak? Kennen we Jona uit andere dan bijbelse bron? Is 't boek Daniël wel geschreven voor de gebeurtenissen die het beschrijft, bevat het dus echte profetieën? Of is het geschreven tijdens of na de gruwelijke dagen van de slechte heidense vorst Antiochus IV Epiphanes en de opstand der Makka-beeën? Is de datering van Deuteronomium vroeg (Mozes' tijd) of laat (de tijd van Josia)? Staat die Wet aan het begin van Israëls nationale bestaan, is mede daardoor dat volk aan een aantoonbaar eigen religieus bestaan gekomen? Of is het meer de neerslag van het geloof der profeten en hun intens beleden monothéïsme, maar niét de historische grondslag van hun aparte Wetgeving? Zijn de Hittieten wel een historisch volk, heeft Abraham wel kamelen gehad, kon men in Mozes' tijd schrijven, stond Jericho in de dagen van Jozua nog overeind of was het al eeuwen een ruïne? Is het gezichtspunt van Kronieken of Koningen betrouwbaar? Wat het Nieuwe Testament betreft, hoe betrouwbaar is Lukas als geschiedschrijver, heeft Jezus Zich als Zoon van God beschouwd, woonden er wel voldoende mensen in de stad Jeruzalem om de bekering van 3000 en 5000 mogelijk te maken zonder het stadsleven geheel te ontwrichten? Ik

zou deze reeks vragen moeiteloos nog enorm kunnen uitbreiden. De vraag rond de Canon bijvoorbeeld: hoe weten we dat de boeken van de Bijbel, die bij diverse beslissingen gezaghebbend geacht zijn, dat ook inderdaad zijn? Wie heeft dat vastgesteld en op welke gronden is dat destijds gebeurd? Dan heb ik de voornaamste vraag nog niet gesteld: is Jezus echt uit de doden opgestaan? Hoe is onze zekerheid dienaangaande feitelijk onderbouwd?

Vragen erachter

Wie die enorme reeks vragen beziet komt snel tot de conclusie dat het pure hovaardij is te menen op alle vragen een adequaat antwoord te hebben! Achter al deze vragen ligt natuurlijk ook nog tenminste deze vraag: welke instantie kan/moet in laatste instantie beslissen of al deze gebeurtenissen wel of niet historisch betrouwbaar zijn? Is dat ons verstand? Hebben de denkers van de "Verlichting" gelijk, die staan in de traditie van het geloof in eigen denkvermogen? Die beweging begon rond 1650, werd krachtig in de 18e eeuw, leek overweldigend in de 19e en vroege 20e eeuw, maar lijkt nu, in het Postmodernisme opvallend aan kracht ingeboet te hebben? Hoe wisten of wéten oude of latere Vrijzinnigen (de School van Bultmann en zovele anderen) zo zeker dat iets in de Schrift niet zo kan zijn? Voor welk forum is die kwestie te besluiten? Wat me nu opvalt is dat veel van die vragen moeilijk of onmogelijk te beantwoorden zijn, als we niet op zijn minst ook letten op de uitkomsten van archeologisch onderzoek, van de ontcijfering van kleitabletten of papyri, "epigrafische" studie, etc. (Dat laatste woord houdt de nauwgezette studie van inscripties op sarcophagen of munten, vergelijkbaar onderzoek van namen en nog veel meer.) Oudtestamentici noch Nieuwtestamentici kunnen over vragen van historiciteit alles zeggen zonder gebruikmaking van veel van die achtergrondstudies; tegelijk krijg ik de indruk dat sommige van de "grote" (Duitse?) Oud- of Nieuwtestamentici vanuit een "systeemvisie" werken waarin veel van de antwoorden op deelgebieden niet of nauwelijks aan bod zijn gekomen.

Op welke basis?

Tegelijk hier eerst maar eens een andere gedachte, die ik ook in bepaalde Engelstalige boeken heb opgemerkt, vooral die van de Engelse theoloog John Wenham. We kunnen de historiciteit van vele zaken en gebeurtenissen vaak niet zo erg gemakkelijk vaststellen. Mogen we dan niet gewoon afgaan op

wat de Here Jezus daarover zegt? Ik vind dat wel een heel aantrekkelijke gedachte.

Als we de vraag stellen of Jona echt geleefd heeft, of er op enig moment een dramatische omkeer in het religieuze leven van de stad Nineve heeft plaatsgevonden (dat is dan aan de orde), of een mens door een grote vis kan worden opgeslokt en weer uitgespuwd, of God mensen zo bij naam en toenaam kan roepen, of er zoiets is als "voorspelende profetie", etc., hebben we een enorm complex aan vragen die voor een groot deel ook nog niet beantwoord zijn. Hoe kom je verder? Als er een document in Nineve wordt gevonden dat expliciet de komst van Jona zou aankondigen en de gevolgen van dat bezoek bevestigen, zou voor een aantal lezers de betrouwbaarheid van het boek Jona in hoge mate vaststaan. Maar is zo'n vondst te verwachten? Hoe is de verhouding tussen de ooit gevonden voorwerpen en documenten en de hoeveelheid die er eens geweest moet zijn? Ongetwijfeld is slechts een fractie van het eens bestaande ooit gevonden of zal ook te vinden zijn. Maar hebben er ooit documenten bestaan die zonneklaar en overtuigend de juistheid van de

Christus bevestigt de historiciteit van door ons betwifelde gebeurtenissen

inhoud van Jona bevestigen? Christus Zelf spreekt over "het teken van Jona" (Mattheüs 12: 39-41; Lukas 11:29,30,32) en over "de mannen van Nineve". Hij doet dat, alsof het om historische zaken gaat! Hij spreekt over Abel (Lukas 11:51), over Noach (Mattheüs 24:37-39; Lukas 17:26,27), Abraham (Johannes 8:56), de besnijdenis (Johannes 7:22; vgl. Genesis 17:10-12 en Leviticus 12:3), Lot (Lukas 17:28-32), Izaak en Jacob (Mattheüs 8:11; Lukas 13:28), het manna (Johannes 6:31-32,49,58), de slangen in de woestijn (Johannes 3:14), David die van de toonbroden eet (Mattheüs 12:3,4; Markus 2:25; Lukas 6:3,4), Salomo (Mattheüs 6:29; 12:42; Markus 12:36), Elia, Elisa (Lukas 4:25-27) en Zacharia (Lukas 11:50,51). John Wenham, aan wiens voortreffelijke boek **Christ and the Bible** ik deze gegevens ontleen, voegt er aan toe: "Deze laatste passage toont zijn besef van de eenheid van de geschiedenis en zijn begrip van de totale omvang. Zijn oog overziet de hele

loop der historie van "de grondvesting der wereld" tot 'dit geslacht'." Hij meldt verder de herhaalde verwijzingen naar Mozes als wetgever, het lijden van profeten des Heren, het voorkomen van valse profeten, etc. (Dit verhaal moet niet te taai worden, zodat ik alle verwijzingen hier maar weglaat, maar een en ander kan zo gedocumenteerd worden.) Dan volgt een m.i. zeer belangrijke passage: "Hoewel deze citaten min of meer willekeurig door onze Heer uit verschillende delen van het Oude Testament gekozen worden en bepaalde perioden van de geschiedenis meer volledig behandeld worden dan andere, is het zonneklaar dat Hij met het grootste deel van ons Oude Testament bekend was en dat Hij alles gelijkelijk als historie aanvaardde. Opmerkelijk genoeg zijn de verhalen die voor de zgn. 'moderne geestesgesteldheid' het moeilijkst te verteren zijn precies die verhalen waar hij het liefst zijn voorbeelden aan ontleent."¹ Hij die, naar eigen zeggen, heerlijkheid had bij de Vader "eer de wereld was" (Johannes 17:5), die zegt: "Eer Abraham was ben Ik" (Johannes 8:58) lijkt daarmee de historiciteit van Jona, de ondergang van Sodom en Gomorra, de komst van de koningin van Scheba en vele andere gebeurtenissen voluit te bevestigen. Onbevangen spreekt Hij over passages in Israëls geschiedenis die wij nogal moeilijk vinden.

John Stott, een bekende Anglicaanse "evangelical", zegt dit: "Wij pretenderen dat Jezus onfeilbaar (inerrant) was, dat zijn hele onderricht waarachtig was, inclusief zijn bevestiging van het gezag van de Schrift." Elders zegt hij: "De voornaamste reden waarom wij ons stellen onder het gezag van de Bijbel is dat Jezus Christus duidelijk uitsprak dat die Bijbel Gods gezag bezit."²

Christus bevestigt de historiciteit van door ons betwifelde gebeurtenissen. Dat is een ander soort argumentatie voor de betrouwbaarheid van de Schrift dan allerlei voorstanders van onfeilbaarheidsvisies hanteren, die meer "het uitgebalanceerde systeem" lijken te gaan bevestigen. Hier wordt niet vanuit de juistheid van het document geargumenteed of vanuit de eenheid van het systeem, maar vanuit de Persoon die ons als de meest Betrouwbare in de wereldsgeschiedenis wordt getoond, Leidsman en Vol-einder van ons geloof. (Hebreeën 12:2)

Noten

1 John Wenham. **Christ and the Bible**. Tyndale Press. Londen. 1972. pp. 12, 13.

2 John Stott. **Understanding the Bible**. (1972, herz. druk 1984) Scripture Union. p. 153; John Stott. **The Bible: Book for Today**. IVP. 1982. p. 27.

Snippers uit de Afrika-mand II

J. Vonkeman,
Richmond, Zuid-Afrika

Van helikopters en een heks

Geert Soudant was een jaar of dertig lang een kleurrijke priester-missionaris in Midden Afrika. Hij was er zo met de Evangelie-verhalen onder de mensen bezig dat zij ter verklaring van dit blijkbaar voor een priester ongewone optreden elkaar vertelden: "son frère est pasteur" (zijn broer is zeker dominee). Uit zijn nagelaten aantekeningen diepte ik ook het volgende verhaal op: laatst stortte er een helikopter in de Kongorivier neer met vijf in Rusland opgeleide piloten, allemaal van hier en op slag dood. Het ding stortte neer door een domme fout. De piloot had zich vergist en de motor was afgeslagen. Een maand of wat later komen drie jongemannen met messen gewappend, het erf opstappen van een oud vrouwtje. Ze kloppen op de deur. Het oude moedertje doet open en ze steken haar meteen dood. Voor de rech-

ter die alle begrip voor de daders had, zeiden ze dat dat vrouwtje de oorzaak was van dat helikopterongeluk. Haar kleinkind, één van de vijf piloten, had aan het stuur gezeten. Waarom had hij zo'n stomme fout gemaakt? Omdat zijn grootmoeder hem behekst had. Iedereen geeft de moordenaars groot gelijk. Weer een heks minder. Het is op zichzelf een heel "gewoon" Afrika-voorval. Iets minder spectaculair dan met die helikopters hebben we allemaal manden vol van dit soort verhalen. Het lukt een jongen maar niet op de middelbare school; steeds maar zakken. Zijn ouders zeggen met hem: er moet zeker iemand met een geweldige haat tegen hem rondlopen. De toverdokter zal wel te weten kunnen komen wie dat is. Dan doen we er wel "iets" aan!

Het voor ons verbijsterende is dat er zo twee elkaar uitsluitende levensbeschouwingen met elkaar verweven worden. De eerste is de voor ons gewone Westerse verklaring van oorzaak en gevolg; wie op school niet mee kan

komen moet de oorzaak bij zichzelf zoeken. Maar daarmee is Afrika niet tevreden. Waarom maakte die piloot zo'n stomme fout? Daar zat oma-heks achter! Mensen – en dat is de Afrika-verklaring – worden door natuurlijke en bovennatuurlijke machten gedreven en sommigen zijn in staat zijn daarmee magisch te manipuleren. Best aardige verhalen maar je kunt er geen school, fabriek of samenleving in 1997 mee aan de gang houden.

De Bijbelse notie van leiding door een persoonlijke God is wel verenigbaar met de Westerse causaliteitsidee omdat die de verantwoordelijkheid van de mens overeind laat staan. De Afrika-verklaring schuift de schuld door! Hoe moet dat dan in de kerk waar Afrika God ontmoet? Moderne zwarte theologen zeggen tegen de zendingmensen: jullie zijn veel te optimistisch met je vele kerkgangers, de meerderheid van hen denkt nog altijd magisch. Ze staan nog altijd dichtbij onze Afrika-religie dan bij de Bijbel.

De vrucht die Adam tot zich nam

PSALMEN, BITT- UND LOBGESÄNGE

243

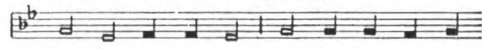
1525 / GEISTLICH WITTENBERG 1529

1. Durch A-dams Fall ist ganz ver-derbt
das-selb Gift ist auf uns ge-erbt,

menschlich Na-tur und We-sen,
daß wir nicht konnten g'nesen, ohn Got-tes

Trost, der uns er-löst hat von dem gro-ßen

Scha-den, dar-ein die Schlang E-va bezwang,

Gotts Zorn auf sich zu la-den.

Vrij naar: Durch Adams Fall ist ganz verderbt (E.K.G. 243)
zie Genesis 3:11-15 en Mattheüs 4:1-4

*De vrucht die Adam tot zich nam
vergiftigde zijn wezen:
van het venijn dat in ons kwam
kan ons geen kruid genezen.
Het zuiverend bloed
van Christus moet
ons van dat gif bevrijden:
Hem kon de Slang
met list en drang,
met schoonspraak niet verleiden.*

*Eva at zich de dood in 't bloed –
en wij zijn dood geboren.
Het zaad van Eva leek voorgoed
van hoofd tot hiel verloren.
Maar Jezus leeft!
Goddank, Hij heeft
van Vaders woord gegeten.
Wie Hem aannam
mag eenmaal van
de boom des levens eten!*

*Hij is de weg. Hij is de poort,
de ingang tot het leven.
Hij is Gods vleesgeworden Woord,
het brood aan ons gegeven.
De oude Slang,
de Satan, kan
ons uit zijn hand niet roven:
geen tweede keer
verleidt hij meer
die in die Heer geloven.*

*Neem, Heer, uw woord niet
uit mijn mond,
dat macht heeft te genezen.
Uw hoge gift maakt mij gezond:
uw Geest vervult mijn wezen.
Uw woord zal mij
tot voedsel zijn:
mijn eten en mijn drinken –
tot ik, voorgoed
uw vlees en bloed,
in heerlijkheid zal blinken.*

Vrij naar Lazarus Spengler 1524
Vertaling: Johan Klein
Melodie: Wittenberg 1529

Tussen kerk en keulen

Pinksteren op de Achterdam

"Margreet, wil jij Nederlandse les geven aan de meisjes op de Achterdam", vroeg Ada, een zuster uit onze gemeente. "Joh... ik spreek geen woord Spaans", zei ik, want ik wist dat de 'meisjes' waar zij het over had, Spaanstalig waren. "Je hoeft geen Spaans te spreken. Je moet alleen een beetje fantasie hebben", verzekerde ze me. Nu zeg je niet vlug dat je geen spat fantasie bezit (dat staat kaaltjes en het is meestal onwaar) en verder vind ik dat je een goede reden moet hebben om 'nee' te zeggen als iemand een beroep op je doet. Daarbij kwam de vraag van een vrouw die zelf bijzonder actief is, dus ik zei blijmoedig "Nou, als je denkt dat ik het kan...Prima hoor". De 'meisjes' waar het over ging, zijn prostituees. In Alkmaar werkt al jaren een team, van voornamelijk Christelijke Gereformeerde vrouwen, dat evangeliseert in de rosse buurt. In de loop van de tijd zijn er goede contacten ontstaan tussen de vrouwen 'achter het raam' en de vrouwen die rondgaan met koffie, soep en 'het Woord'.

Een week later zat ik bij een vergadering die wat had van een werkoverleg in een verpleeginstelling: Juanita gaat volgende maand naar huis. Ze komt jammer genoeg wel weer terug... Jessica maakt zich zorgen om haar kinderen en Maria is vier maanden zwanger. Louise komt ook weer naar de Nederlandse les... namen die me niets zeiden. Het team maakte op mij een kordate en capabele indruk. De vrouwen wisten precies waar ze het over hadden en ik wist dat duidelijk niet. "Spreken de vrouwen die op les komen al een beetje Nederlands?", vroeg ik na de bespreking van de probleemgevallen. "Moet je je niet te veel van voorstellen", zei Ada nuchter. "Er zijn er een paar die het wel oppikken, maar Louise bijvoorbeeld, zit al twee jaar op les en als je vraagt hoe ze heet, zegt ze nog steeds 'Amsterdam'. Maar dat geeft niet. Als ze maar even uit die wereld zijn." "Als je morgen tijd hebt, gaan we wel langs een paar meiden die vaak op les komen. Dan stel ik je even voor", viel Lia, iemand die behoort tot een Evangelische kerk, in. Zij en Ada spreken goed Spaans en tolken regelmatig voor de rest. De volgende middag gingen we de Achterdam op. De straat zag er door de bloeiende geraniums die in bakken aan de kozijnen hingen, knus uit. Er kwamen een paar donkerharige vrouwen aanlopen over de keien. "Hola...Lia", groetten ze uitbundig. "Hola Patricia, hola Maris, hola...", riep Lia terug. Er werd enthousiast geknuffeld en Lia stelde me voor: "Margreet!" "Margreet? Ze spraken het moeizaam uit. "Margarita natuurlijk", ontdekte een vrouw die Irma bleek te heten. Ik knikte. Margarita. Ook best. Gingen Lia en Margarita mee iets drinken? "Kunnen we wel doen, niet?" vroeg Lia en we stapten mee naar het onderkomen van Maris. Het kamertje was meteen vol. Maris sleepte een paar krukken ergens vandaan en Lia en ik zaten op de rand van het bed. We praatten en lachten met z'n vijven en het verbaasde me hoe veel we van elkaar verstonden. Alleen

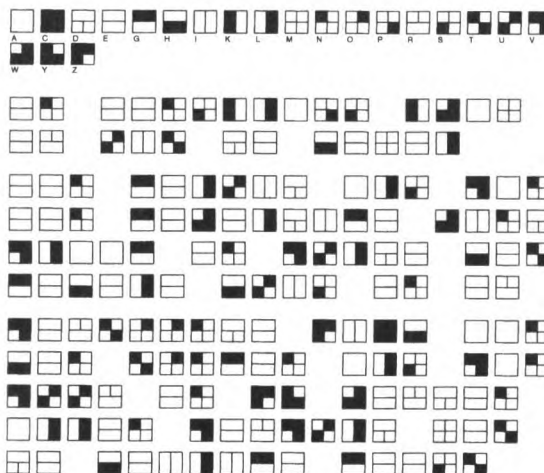
een stel mannen die langs slenterden en verbaasd naar binnen keken, verstoorde het beeld van een gewone theevisite. Opeens (zo iets kan je overvallen) zag ik mezelf zitten. Babbelend en lachend in de kamer van een meisje van lichte zeden. "Ja hoor... Margreet Maljers! En nog wel van Vrijgemaakt Gereformeerd huize", schoot door me heen. Ik vond het zo ongerijmd dat ik proestte van het lachen. "Margarita is vrolijk", stelde Irma vast. Ik knikte maar eens. Toen ik voor het eerst op vrijdagavond meeging met Lia en Toos (een team bestaat 's avonds altijd uit drie personen) om de vrouwen een roos, een kop koffie en lectuur aan te bieden, verging die vrolijkheid me. De straat die 's middags zo vriendelijk oogde, was veranderd in een trieste en na middernacht zelfs benauwende buurt. Mannen keken naar de vrouwen achter de ramen en bespraken hun uiterlijk alsof ze over een slavenmarkt kuijden. "Ontzettend", zei ik ontdaan tegen Lia en Toos. "Dat is voor iedereen zo de eerste avond", voelden ze mee en we klopten aan bij een donkerharige vrouw. Toos gaf een roos door de halfgeopende deur. "Como estas, Norma?" "Bueno wel. Pero niet zo druk", zei Norma sip in een mengelmoe van Nederlands en Spaans. "Ja, graag koffie!" We gingen naar binnen. Er kwamen nog wat meisjes bij en Lia las een stuk voor uit de bijbel. Daarna gaf ze een korte uitleg. Met ernstige ogen zaten ze te luisteren. "Bidden?" vroeg Lia. "Ja, bidden." De handen gingen devoot tegen elkaar. Veel van de Zuid-Amerikaanse vrouwen zijn vaak Rooms-Katholiek. Na het 'amen' namen we afscheid. Een kamer verder zat Betty. Ze was nog jong. Hooguit achttien jaar. Ze kwam uit Zuid-Amerika en was hier nog maar kort. Een maand of drie. Lia's Spaans was onmisbaar want Betty verstond weinig of geen Nederlands. Lia zou het erover hebben dat iedereen de genade van God nodig heeft. Dat Jezus gestorven is voor ons allemaal. "Ken jij iemand die altijd vriendelijk, altijd goed is. Die altijd het beste wil voor iedereen?", vroeg Lia en had haar antwoord op de ontkenning al klaar. Betty begon te

stralen. "Ja...Ik", zei ze blij en wees naar zichzelf. "Huh", bracht Lia verbijsterd uit. "Ja... Ik ben de oudste van ons gezin. Mijn vader is er niet meer en mijn moeder kan niet alleen voor mijn kleine broertjes en zusjes zorgen. Daarom ben ik hier gekomen... omdat ik geld moet verdienen voor ons allemaal... En ik doe nooit lelijk en ik bedrieg nooit iemand", beëindigde Betty haar verhaal en keek deugdzaam. Het was even stil in het bloedhete kamertje. Een hoge saxofoon klonk vanuit een café verderop. Levende muziek! "Denk je dat God dat goed vindt?", zei Lia. Betty keek onzeker. "Ja natuurlijk. Ze moeten thuis toch eten", zei ze toen. "En ik bid iedere dag om vergeving." Welsprekend trok ze haar schouders op. Het klonk tegenstrijdig, maar niemand had de moed om daar op te wijzen.. "We bidden voor je", zei Toos. "Rezar a Dios." Weer op straat lachten we ontspannen. Want dat kon..Ondanks alle misère en tranen. Een paar meter verder hoorden we opeens een heftig getik achter ons. We keken om. Het was Betty. Ze ramde fanatiek met een beringde vinger tegen het raam. Het was niet voor ons bedoeld. Er passeerden een paar mannen aan de nadere kant van de straat. "Soms denk ik wel eens: Waar doen we het voor", zei Lia, opeens mistroostig. "Om het Woord van de Here God stem te geven", gaf Toos haar het antwoord dat ze zelf kende. Ja, waarom en waar doe je het voor. Het antwoord is heel simpel: Iemand vraagt je om mee te doen. Soms zie je, meestal achteraf, de opdracht achter de vraag. Soms zie je opeens Pinksteren. Ik heb maar een kleine impressie kunnen geven van het werk op de Achterdam (ik ben ook maar een heel klein raderdje en draai nog niet zo lang mee). Het zou kunnen dat het bovenstaand artikeltje vragen bij u oproept en dat u meer wilt weten over het evangelisatiewerk in Alkmaar. Schrijf of bel me. We zijn graag bereid om er wat meer over te vertellen. Goede Pinksterdagen toegewenst!

Margreet Maljers-Kroes.
Herenweg 7, 1829 AA Oudorp

Voor de kinderen

Kunnen jullie dit geheimschrift oplossen. Als je het goed doet krijg je een pinkstertekst. Succes.

De oplossing van de vorige keer was: De Here Jezus dan werd opgenomen in de hemel en heeft Zich gezet aan de rechterhand Gods.

G. Wijkhuizen-van Vuuren

Klassiek christelijk

Ik heb uw artikel in OPBOUW van 15 november jl. over de nieuwe Bijbel van Nico ter Linden gelezen en voelde behoefte daarop te reageren. Het is te verwachten dat deze nieuwe Bijbel veel aandacht zal krijgen en ook veel gelezen zal worden, zeker door mensen die niet meer goed uit de voeten kunnen met wat u noemt een 'klassiek christelijke' opvatting over de Bijbel. Ik vind dat als in Opbouw commentaar gegeven wordt op deze nieuwe Bijbel, dit op een inhoudelijke manier moet gebeuren en uw commentaar vond ik wat dit betreft niet geheel bevredigend.

Om te beginnen: Het zou fijn zijn als u tegenover de door u gesignaleerde opvatting van Ter Linden over de Bijbel in dit verband zou aangeven wat ik moet verstaan onder de 'klassiek christelijke' opvatting. Houdt die bijvoorbeeld in dat het Oude Testament overal historisch gebeurde verhalen vertelt? Hoeveel mensen die Christen zijn geloven dat het scheppingsverhaal letterlijk genomen moet worden? U geeft zelf al aan dat dit in ieder geval in een deel van de theologische gemeenschap (what ever that may be) niet algemeen het geval is. Waarom zeggen we niet gewoon dat de geologie laat zien dat er een wordingsgeschiedenis van onze aardbol is die uitermate interessant is en dat de Bijbel geen geologie-handboek is. Tussen geologie en theologie bestaat helemaal geen spanning, die kan alleen bestaan tussen zaken die van dezelfde soort, van dezelfde orde zijn. De manier waarop Ter Linden het scheppingsverhaal plaatst is heel plausibel en misschien historisch beter verantwoord dan wat ik hierover nog op de catechisatie heb geleerd. Als Ter Linden ingaat op de vraag hoe God sprak, dan prikkelt hij in ieder geval om mij hierbij iets voor te stellen. Brengt hij daarmee God niet meer naar je toe dan wanneer ik een dergelijke tekst 'leeg' over mee heen laat komen? God blijft voor ons een mysterie en ik zou niet weten hoe ik God uit moet leggen aan een bekeerde Moslim, ik vind dat ook niet zo direct van belang. Wat ik wel van belang vind is, hoe ik God aan mijn kinderen moet uitleggen en het lijkt mij dat Ter Linden in ieder geval op een vandaag begrijpelijke manier daarmee bezig is. Of hebt u zo een uitleg voor die bekeerde Moslim bij de hand?

Ter Linden gaat kennelijk in op de manier waarop de Bijbelboeken zijn ontstaan en het is dacht ik ook algemeen aanvaard dat verhalen door overlevering onder het Joodse volk van generatie op generatie zijn overgedragen en op een gegeven moment op schrift zijn gesteld. Waarom niet dit weergeven in een verhalende Bijbelversie? Het is te 'goedkoop' om in te zoomen op die priester die vertelt, dat bedoelde de schrijver niet en is geen commentaar dat hout snijdt.

„Is wat troost daarmee ook waar”. Nee, daarvoor heb ik het verhaaltje over een vrouw die geen partner kan vinden niet nodig. Maar uw commentaar suggereert dat Ter Linden onwaarheden invoert die zouden moeten troosten. En een dergelijke suggestie is alleen verantwoord als deze is onderbouwd, wat u niet doet.

„En dus”. U vraagt zich af, wie God eigenlijk is naar de opvatting van Ter Linden. Ik zou ervoor willen pleiten, Ter Linden z'n Bijbel niet meteen het etiket op te plakken dat hij een 'god van de verhalenverteller' brengt. Voorlopig lijkt mij de verdienste van Ter Linden z'n werk, dat hij het Oude Testament meer laat zoals dat in eerste instantie is gegeven voor het Joodse volk, in hun tijd van volksbestaan. Anderen hebben dat al eerder gedaan. Ik citeer uit het boek van prof. Fiolet (uitgave 1969): „Israël heeft zich van Gods transcendentie nooit een ruimtelijke voorstelling gemaakt als een wonen van God boven de aarde. Zijn Openbaring was voor haar niet een spreken vanuit een andere wereld. Ook Israël heeft nooit hemelse stemmen gehoord! De religieuze houding van dit volk lag geheel gesitueerd binnen de aardse werkelijkheid.”

Ik vraag mij af, hoe de 'klassiek christelijke opvatting' over de Bijbel zich verhoudt tot de opvatting van het Joodse volk in de tijd dat het Oude Testament ontstond.

En ik vraag mij af, of die 'klassieke' opvatting vandaag nog voor de kerkmensen even helder is als die was in 'klassieke tijden'. We kunnen proberen de Bijbel te blijven inpakken in 'opvattingen', we kunnen ook die opvattingen 'es ter discussie stellen en kijken of er niet een Bijbel tevoorschijn komt die veel rijker is dan we tot dusver dachten.

In ieder geval zou ik het op prijs stellen als u hier nog 'es nader op zou willen ingaan. OPBOUW is toch een orgaan waarin discussie mogelijk is?

A. v.d. Ploeg, Eindhoven

Naar opwekking

Weer voorbij. Goede Pasen gehad? Tel je de dagen tot Pinksteren? Vijftig totaal, maar wie telt ze af? Met Pasen eindigt zo'n beetje het seizoen in de kerken en Pinksteren is een aardige toegift, die wordt overtroefd door het vakantiegevoel. Een aanhangsel, dat feest. In de 'westerse kerken' scoort Kerst het hoogst; in de 'oosterse kerken' Pasen. Maar Pinksteren? Scoort dit feest vooral in de evangelische en pinkstergemeenten? Of zijn wij, de kerken, ook van de partij? Wat moet je met Pinksteren?

Oorspronkelijk is Pinksteren het oogstfeest in Israël. Dat is tastbaar, wanneer en zolang je in een agrarische omgeving zit. De eerstelingen van de oogst worden geofferd, opgedragen aan de Heer en dat is een feest waard. Wanneer Pinksteren dan het geboortefeest van de kerk wordt, wordt het er niet direct duidelijker op. Voor ons tenminste. Wat moet je met 'tongen als van vuur' en 'een geluid als van een geweldige windvlaag'? De verwijzing die Petrus geeft naar de profeet Joël, helpt ook niet direct veel verder. Verstaanbaar voor de mensen destijds, die leefden bij de profeten en in de verwachting van de komst van de Messias. Maar wij? De preek van Petrus dan? En de doop van de eerste duizenden? Leuk. Zo begon het dus, maar wat betekent dat dan nu?

In het Westen zouden we een anti-Pinksteren kunnen gaan vieren: de uitschrijving van duizenden. In de rest van de wereld gaat het weliswaar anders met de kerk, maar toch blijft ook daar nogal eens Pinksteren een vraag, meer dan een feest.

Eigenlijk te gek om los te lopen, maar ook begrijpelijk. Begrijpelijk omdat Pinksteren iets in en met ons doet; iets heel persoonlijks. Het enige 'beeld' bij dit feest is het begin van de kerk en het begin van de verkondiging van het Evangelie. Niet een duidelijk beeld. Ga maar eens na hoelang de apostelen nog bleven hangen in Jeruzalem en wat er niet nodig was om hen de stad uit te krijgen (vervolg). Wanneer de kerk een beetje zichtbaar wordt (het boek Handelingen), dan is het nog allemaal maar klein en nietig. Toch zei Jezus: „Jullie zullen kracht ontvangen wanneer de heilige Geest over je komt”. In Jeruzalem al wordt dat zichtbaar. Een lamme gaat springend en juichend over het tempelplein. Petrus raakt op won-

derlijke manier uit de gevangenis en „dagelijks voegde de Heer toe...”
 Je zou, wanneer we het hebben over de Heilige Geest, tenminste op twee aspecten van zijn bezigheid kunnen letten. Een soort 'buitenkant' en 'binnenkant'. De buitenkant is wat direct zichtbaar wordt. Er gebeuren, nu door middel van de apostelen, wonderen en de kerk begint en blijft aantrekken en dus groeien. Eerst in Jeruzalem en vandaaruit steeds verder. Dat is allemaal zichtbaar. Maar het is alleen maar zichtbaar, doordat er iets gebeurt met mensen. En dat is mijns inziens het beslissende: wat er met de mensen gebeurt.
 Dat God door zijn Geest werkt en deze wereld bij elkaar houdt is belangrijk. Dat Hij door zijn Geest wellicht zelfs werkt in andere godsdiensten is mogelijk. Dat de kerk bestaat en wereldwijd groeit is een wonder in onze ogen en een stevige klus voor de mensen in de rest van de wereld, waar dat allemaal gebeurt.
 Maar wij? Na Pasen? Op weg naar Pinksteren? Waar is onze kracht? Hoe zit het met de gaven van de Geest in ons midden? En de vrucht? Waarom

verlangen zoveel mensen naar een diepere dimensie van hun geloof? Waarom ontdekken zoveel mensen die mogelijkheid van een intenser geloven en beleven niet in hun eigen kerk?
 Dit wordt dus een serie: van Pasen naar Pinksteren; van Opstanding naar opgewekt geloven.

Aldus Ds. Pieter Boomsma in zijn rubriek: 'Stappen in geloof' in het 'Centraal Weekblad'. Het is goed en zelfs vereist zich op en rondom het Pinksterfeest te bezinnen op de reikwijdte en het effect van het Pinkstergebeuren in de wereld. Maar terecht wordt erop gewezen, dat het in de eerste plaats tot een doorbraak moet komen in ons hart. De begeleidende tekenen op de Pinksterdag fungeerden als beiderende kerkklokken. Ze riepen de mensen naar de samenkomst toe, opdat zij zich zouden spitsen op de verkondiging van het Pinksterevangelie. Want daarom ging het! En het kan heus geen kwaad zich af te vragen hoe vandaag eventueel de gaven van de Geest een plaats kunnen hebben binnen de kerk als wij maar niet

vergeten, dat het ten diepste gaat om de vrucht (enkelvoud) van de Geest, zie Galaten 5 : 22. Daarbij komt, dat de Geest nooit gesloten deuren intrapt. Hij forceert niet. Hij klopt aan en vraagt om toelating tot het centrum van ons bestaan. En wat er bij een positieve reactie dan gaat gebeuren valt niet in woorden uit te drukken. Dan krijg je weet van opgewekt geloven en ervaar je hoezeer Pinksteren alles te maken heeft met Pasen!

Enschede, O. Mooiweer

Kerkerieuws

Beroepen/Intrede/Afscheid

Beroepen door 's-Gravenhage: ds. C.T. de Groot te Steenwijk

Beroepbaarstelling

Door de regio Schiedam is geëxamineerd en beroepbaar gesteld: kand. P.G. Sinia te Zierikzee. (Havenpark 39, 4301 JH, tel. 0111-421862; kand. Sinia is van 19 mei tot 15 juni met vakantieverlof)

Onder andere(n)

Zendingsdag CG-classis in Lelystad

Op D.V. 7 juni organiseert de classicale commissie van de classis Zwolle (Christelijke Gereformeerde Kerken) een zendingsdag in 'Het Anker', Karveel 33-01 in Lelystad. Aanvang 10.30 uur. Ds. H. Jonkman komt vertellen over Kwa Ndebele en ds. K. Groeneveld over evangelisatie in Antwerpen. Kinderevangelist Gerrit Verdouw verzorgt een eigen kinderprogramma, er is ruimte voor spel en creativiteit. Voor kinderopas wordt gezorgd. Ook zullen er workshops zijn, o.a. van Trans World Radio en Evangelisatie onder Moslims.

*In vrede kan ik mij te ruste begeven en aanstonds inslapen;
 want Gij alleen, o Here, doet mij veilig wonen.
 Psalm 4 : 9*

De Here heeft tot Zich genomen onze lieve man, vader en grootvader

SIPCO JOHAN DE GROOT

Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Geboren 1 april 1923

Overleden 7 mei 1997

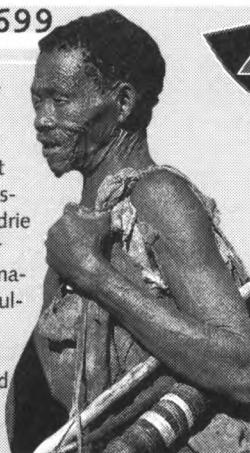
Bilderdijklaan 28
 9721 PV Groningen

Agaath de Groot-Knoop
 Idith en Riens
 Jonatan, Daniel en Jael
 Gea en Emiel
 Jan
 Martin en Olga
 Hermen en Jeannette
 Johannes en Andreas
 Joke en Floris
 Rolf en Linzi
 David en Daniel

*Wij zijn dankbaar voor de liefdevolle verzorging in Dilgtoord.
 De begrafenis heeft inmiddels plaatsgevonden.*

ZUID-AFRIKA va f3699

Zuid-Afrika heeft veel te bieden: natuurschoon, geschiedenis, politiek en cultuur. Zo'n land vraagt om een intensieve kennismaking. Amarant heeft drie verschillende reizen naar Zuid-Afrika: een kennismakingsreis, een kerk- en cultuurreis en een reis 'van apartheid naar vrijheid'. Alle reizen worden geleid door Zuid-Afrika-expert Nico Smith.

Amarant Reizen is een christelijke reisorganisatie met een uniek, avontuurlijk programma. De meeste deelnemers zijn tussen 25 en 45 jaar. Voor verre reizen en Variant reizen is geen leeftijdsgrens.

Stuur mij de reisgids van Amarant 1997

Naam:m/v
 Adres:
 PC + plaats:
 Telefoonnummer:
 In gefrankeerde envelop sturen naar Amarant Reizen
 postbus 9349 • 3506 GH Utrecht • tel: 0346 - 212897